Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...һээ гарана | № 137 (17260) | 1986 оной июниин 13, пятница | Сэн 3 мүн.

«Өөһэдөө эзэрхэг түримхэй ябуулгын байдалда ороогүй һаа, хэзээдэшье, ямаршье ушар байдалда Европодохи гү, али дэлхэйн бусад райондохи ямаршье гүрэндэ харшаар сэрэгэй ябуулгануудые эхилхэгүйбди гэжэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд гүнзэгы харюусалгатайгаар мэдүүлнэ».

(Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, юрын буу зэбсэгүүдые хороохо программатайгаар НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдтэ, Европын бухы оронуудта хандаһан Хандалгаһаа).

...АВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАДАГ ...ҮҮДЭЙ ПОЛИТИЧЕСКЭ ЗУБШЭЛЭЛГЫН ...ЕДЭЙ ЗУБЛӨӨНЭЙ ХУДЭЛМЭРИ ДҮҮРЭБЭ

... (ТАСС). Варшавска Дого... ...адаг гүрэнүүдэй Политическэ ... комитедэй зублөөн худэлмэ... 11-дэ эндэ дүүргэбэ. Румы... ...ис партиин Генеральна секре... ...иин Социалис Республикын ... Чаушескугай түрүүлэлгэ до... түгэсхэлэй заседани дээрэ ... зэбсэгтэ хүсэнүүдые, ...эбсэгүүдые хороохо програм... НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдтэ, ...ы оронуудта Варшавска До... ...ададаг гүрэнүүдэй хандаһан гараа табиһан байгаа.

...үүдай толгойлогшонор: Бол... ...ай Республикын түлөө — Т. ...риин Арадай Республикын түлөө — Я. Кадар; Германиин Демократическа Республикын түлөө — Э. Хонеккер; Польшын Арадай Республикын түлөө — В. Ярузельский; Румыниин Социалис Республикын түлөө — Н. Чаушеску; Совет Социалис Республикануудай Союзай түлөө — М. С. Горбачев; Чехословакиин Социалис Республикын түлөө — Г. Гусак документдэ гараа табиба.

Зублөөнэй коммюнике мүн лэ баталагдан абтаа.

Зублөөн хани барисаанай, нүхэд ёһоной харилсаанай оршон байдалда үнгэрбэ. Европын ба дэлхэйн һолитикын зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд ниитэ нэгэн һанал бодолтой байһанаа харуулба.

...ШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАДАГ ...ҮҮДЭЙ ПОЛИТИЧЕСКЭ ЗУБШЭЛЭЛГЫН ...МИТЕДЭЙ ЗУБЛӨӨНЭЙ ...ОММЮНИКЕ

... харилсаа хол... ...сан туһалалсал... ...вска Договорто ...рэнүүдэй Поли... ...элгын комите... ...86 оной июниин ...пештдэ болоо. ...имэ тушаалтад

...радай Республи... Жиаков — Бол... ...ис партиин ЦК-... секретарь, Бол... ...й Республикын ...эй Түрүүлэгшэ, ...олгойлогшо; Ге... — БКП-гэй ЦК-... ...рогой гэшүүн, ...рнүүдэй Сове... ...; Петр Младе... ЦК-гай Полит... ...ун, НРБ-гэй га... ...үдэй министр; — БКП-гэй ЦК-... ...гой гэшүүн, ЦК-... Добри Джуров ...гай Политбюро... НРБ-гэй арадай ...нистр; Димитр ...П-гэй ЦК-гай ...

...адай Республи... Кадар — Венг... ...үдэлмэришэнэй ...еральна сек... ...егацие толгои... Лазар — ВСРП-... ...литбюрогой гэ... Министрнүүдэй ...үлэгшэ; Матьяш ...П-гэй ЦК-гай ...тер Варкони — ...й гэшүүн, ВНР-... хэрэгүүдэй ми... ...енц Карпати — ...й гэшүүн, ВНР-... министр;

...Демократическа — Эрих Хонек... ...ин Социалис нэ... ...ин ЦК-гай Ге... ...ретарь, Герма... ...тическа Респуб... Соведэй Түрүү... ...ие толгойлог... ...оф — СЕПГ-гэй ...юрогой гэшүүн, ...рнүүдэй Сове... ...; Герман Ак... ЦК-гай Полит... ...үн, ЦК-гай сек... Кесслер — СЕПГ-... ...литбюрогой гэ... ...ациональна обо... ...; Эгон Кренц — ...гай Политбюро... ...К-гай секретарь, ...эй Соведэй тү... ...логшо; Гюнтер ...-гэй ЦК-гай По... гэшүүн, ЦК-гай ...-эй Гүрэнэй Со... ...гшын орлогшо; — СЕПГ-гэй ЦК-... ГДР-эй гадаадын ...министр;

...радай Республи... ...х Ярузельский Хүдэлмэришэнэй ...ртиин ЦК-гай ...ретарь, Польшын Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, делегацие толгойлогшо; Збигнев Месснер — ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ; Юзеф Чирек — ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь; Мариан Ожеховский — ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр; Флориан Сивицкий — ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПНР-эй национальна оборонын министр;

Румыниин Социалис Республикаһаа — Николае Чаушеску — Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент, делегацие толгойлогшо; Константин Дэскэлеску — РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, СРР-эй правительствын премьер-министр; Ион Стоян — РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай секретарь; Василе Миля — РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүндэ кандидат, СРР-эй национальна оборонын министр; Илие Вэдува — РКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, СРР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр; Николаэ Вереш — СРР-эй ВНР-тэхи элшэн сайд;

Совет Социалис Республикануудай Союзһаа — М. С. Горбачев — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, делегацие толгойлогшо; А. А. Громыко — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ; Н. И. Рыжков — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ; Э. А. Шеварднадзе — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр; С. Л. Соколов — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй оборонын министр; В. А. Медведев — КПСС-эй ЦК-гай секретарь;

Чехословакиин Социалис Республикаһаа — Густав Гусак — Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Чехословакиин Социалис Республикын Президент, делегацие толгойлогшо; Любомир Штроугал — КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ; Васил Биляк — КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь; Милош Якеш — КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь; Богуслав Хнеупек — КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр; Милан Вацлавик — КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-эй национальна оборонын министр.

Тэрэшэлэн Варшавска Договорто хабаадагша гүрэнүүдэй нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал В. Г. Куликов, Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй генеральна секретарь, Венгриин хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Миклош Барить зублөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Европо болон дэлхэй дээрэхи байдал тухай бухыдэнь һанамжануудаа андалдалга болоо, буу зэбсэгүүдые хуряан абахын, уласхоорондын харилсаануудые шэнэлэн хубилгахын, Европо болон бухы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалые бэхижүүлхын, гүрэнүүд хоорондын харилсаа холбоонуудые хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй онсо шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

I.

Буу зэбсэгүүдэй, нэн түрүүн ядерна зэбсэгүүдэй ехээр бүтээн гаргагдажа байһан дээрэһээ, буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээхэ ябадалые хизаарлаха, ядерна зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада гаргаха ябадалые зайсуулха, ядерна туршалгануудые болюулха замһаа арсажа байһан США-гай ба НАТО-гай ябуулгануудай гэмээр дэлхэй дээрэ тохёолдоһон шахардуу шанга байдалаар һанаагаа зобожо байһанаа зублөөндэ хабаадагшад мэдүүлээ. Хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгүүдые XX зуун жэлэй эсэс болотор гүйсэд дүүрэнээр усадхаха талаар тон ехэ үүсхэл болоһон СССР-эй программна дурадхалда тэдэн харюу үгэхэһөө хадуурна. Дунда зэргын зайда буудагдаха американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхолго үргэлжэлһөөр, сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэ империалис политикые бэелүүлхэ ушар, ондоо гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлиг ёһоор хамаарха ушар олошорно. Совет-американ дээдэ тушаалтадай Женевэдэ болоһон уулзалгаһаа эхи заха абаһан ба тэндэ залан сэхээр үгэеэ ойлголсоһон ёһоор буу зэбсэг хуряан абаха ба шахардуу шанга байдалые һулаарулха талаар бодото алхамууд хэгдэхэ зэргэтэй гэһэн арадуудай этигэл найдабари мүнөө болотор харюулагданагүй.

Мүнөө үе сагай үндэһэн шухала асуудалые шиидхэлгэһээ хулжаха ябадалай бухы дэлхэйн соёл болбосоролой хуби заяае гүн ехэ аюулда оруулха гэһэн удхатай болоод байһан өөрынгөө шатада дэлхэй ороод байна. Мүнөө үе-

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ВАРШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАДАГ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ЕВРОПОДОХИ ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДЫЕ, ЮРЫН БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХОРООХО ПРОГРАММАТАЙГААР НАТО-гай ГЭШҮҮН-ГҮРЭНҮҮДТЭ, ЕВРОПЫН БУХЫ ОРОНУУДТА ХАНДАҺАН

ХАНДАЛГА

Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хуби заяанай түлөө арадуудайнгаа, хүн түрэлтэнэй үмэнэ харюусалгатай байһанаа мэдэрэн, мүнөө үеын уласхоорондын орёо түгшүүрилтэй оршон байдалые һайжаруулхын тула эрид шууд хубилалтануудые туйлаха эрмэлзэлые хүтэлбэри болгон, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бодото дээрэнь хуряаха, дайнай аюулые усадхаха талаар шэглүүлэгдэһэн шиидхэхы ябуулгануудые бэелүүлхэ, тодорхой хэмжээнүүдые абаха гээшэ мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала байна гэжэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд тоолоно.

Ядерна болон хүн зониие олоорнь алаха хюдаха зорилготой бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые энэ зуун жэлэй һүүл болотор хаа хаанагүй бүрин хүсэдөөр усадхаха тухай Советскэ Союзай найруулан тодорхойлһон программые тэдэнэр дэмжэнэ. Ядерна туршалгануудые болюулалга, ядерна зэбсэгүүдые хуряалга, замбуулинай дайдада буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зайсуулалга, химическэ буу зэбсэг хорилго ба усадхалга, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын бусад хэмжээнүүд Европын арадуудта, бүхы дэлхэйн арадуудта бүри аюулгүй, амгалан тайбан байдал байгуулха юм гээд этигэн найдажа байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ.

Хани харилсаата гүрэнүүд буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалда үргэлжэ дээрэнь һайнаар хандахын түлөө, хүн зониие алаха хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые усадхалгын зэбсэгтэ хүсэнүүдые, юрын буу зэбсэгүүдые горитой ехээр хороолгоор батадхагдахынь түлөө тэмсэнэ. Ядерна буу зэбсэгһээ Европые сүлөөлхэтэеэ хамта зэбсэгтэ хүсэнүүдые юрын буу зэбсэгүүдые хороолгын асуудал эгээл мүнөөнэй буу зэбсэгээр, үнгэрхэдөө хүн зониие олоорнь алаха хюдаха, туйлай ехэ хүсэтэй юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоёр ехэ бүлэглэлэй нэгэ нэгэндээ зүришэжэ байһан Европо түбиин мүнөөнэй ба ерээдүйн байдалые онсо орёо түгшүүрилтэй болгожо байна бшуу. Ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха, зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые хороохо тодорхой хэмжээнүүдые абахатаяа хамта гүрэнүүдэй сэрэгэй гаргашануудые зохихо хэмжээгээр хороохын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ.

Эдэ һанал бодолнуудые хүтэлбэри болгон, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд иимэ дурадхалнуудтайгаар Европын бусад бүхы гүрэнүүдтэ, США-да, Канадада хандана. Эдэ дурадхалнууд хүн зониие олоорнь хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые усадхаха программада горитой нэмэлтэ болохо байна. Гэхэтэй хамта, тэдэнэр бэеэ дааһан шэчжэтэй, тэдэниие бэелүүлгэ Европодо сэрэгэй аюул түбэгые эрид һуларуулха байна.

I.

Европын гүрэнүүдэй хуурай газарай сэрэгүүдые болон тактическа добтолхы авиацине, мүн тэрэшэлэн Европодо тодхогдоһон США-гай болон Канадын зохихо хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые горитойгоор хороохые Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд дурадхана. 1000 километр зайда хүрэхэ оперативно-тактическа хэрэглэмжын ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые юрын буу зэбсэгүүдтэй хамта нэгэн доро хороохо байгаа.

Атлантикаһаа Ураал хүрэтэр Европын бүхы газар дайда дээрэ зэбсэг хэрэгсэлнүүд хороогдохоор дурадхагдана.

Хэн нэгэнэй аюулгүй байдалда хохидол хэхэгүйгөөр, сэрэгэй тэнсүүриие доогуур хэмжээндэ байлгажа, хараалагдаһан болзорто Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые бага багаар хороохо гээд дурадхагдана. Соединенинүүд болон частьнуудтай хамта тэдэнэрэй штатна буу зэбсэгүүд, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүд хороогдохо байгаа.

Түрүүшын алхам болгон, нэгэ-хоёр жэлэй туршада урда урдаһаа зүреэд байһан сэрэгэй-политическэ нэгэдэлнүүдэй гүрэнүүдэй сэрэгэй тоос 100—150 мянган хүнөөр али али талаһаа хороохоор дурадхагдана. Тактическа добтолхы авиацие хороолго шухала удха шанартай байха бэлэй. Энээнэй һүүлээр Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд саашадаа горитой хороолто хэхээр бэлэн. Хойто Атлантикын сэрэгэй нэгэдэлэй оронуудай энээниие дэмжээ һаань, 90-ээд онуудай эхеэр Европодохи хоёр нэгэдэлэй хуурай газарай сэрэгүүд болон тактическа добтолхы авиаци, мүнөөнэй хэмжээнтэй сасуулхада, 25 процент тухайтай хороогдохо бэлэй. Тиигэжэ али али талаһаа хахад миллионһоо дээшэ хүн хороогдожо, Европодохи урда урдаһаа зүрилдөөд байһан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүлэглэлнүүд 1 миллионһоо дээшэ хүнөөр хороогдохо байгаа.

НАТО-гай болон Варшавска Договорто хабаададаг оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые хороохо ябадалай саашадаа үргэлжэлхын тулада союзна социалис гүрэнүүд оролдоно. Хоёр сэрэгэй нэгэдэлнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдээ горитойгоор хороогдоо гээшэ һаань, энэ хэрэгтэ Европын бусад гүрэнүүдые хабаадуулжа болохоор байгаа.

Сэрэгэй хүсэнүүдые хорооходоо, сэрэгэй бүхэли соединенинүүд, частьнууд болон подразделенинүүдые тэдэнэрэй штатна буу зэбсэгүүдтэйнь ба дайшалхы техникэтэйнь хамта тарааха гээд дурадхагдана. Гүрэн бүхэндэ тогтоогдоһон гуримай ёһоор сэрэгшэд албанһаа табигдаха болоно.

Зүбшэн хэлсэгдэһэнэй ёһоор, хороогдоһон буу зэбсэгүүд болон техникэ усадхагдаха гү, али национальна газар дайда дээрэ тусхай складта тушаагдаха ёһотой. Ядерна һомо хэрэгсэлнүүд үгы болгогдохо байгаа. Зарим янзын сэрэгэй техникэ амгалан зорилгоор хэрэглэхын тулада дамжуулагдаха байгаа.

Зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые хорооһоной эсэстэ үлүү гараһан мүнгэ зөөри шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые бүтээлгэдэ гү, али сэрэгэй бусад зорилгоор шэглүүлэгдэхэ ёһогүй: экономическа болон социальна хүгжэлтын хэрэглэмжэдэ тэдэнэр хэрэглэгдэхэ ёһотой.

Зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые хороохо тухай хэлсээндэ хабаададаг бүхы гүрэнүүд буу зэбсэгүүдэй хороогдоһон газарһаа холо гадуур хуурай газарай сэрэгүүдые болон тактическа добтолхы авиациие олон болгохогүй тухай уялга абаха байгаа.

II.

Гэнтын добтолгын аюулые бага болголгодо, Европо түбидэ сэрэгэй-стратегическэ тогтонижонги байдалые бэхижүүлгэдэ туһа нэмэритэй байхаар зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо гурим тодорхойлхо гэжэ дурадхагдана. Энээнэй тулада абахаар Европодохи сэрэгэй-политическэ хоёр нэгэдэлэй тактическа добтолхы авиациие нилээд ехээр хороохо, мүн тэрэшэлэн хоёр нэгэдэлэй хилэ зубшан байрладаг сэрэгүүдые хороохо тухай хэлсэхэ гэжэ дурадхагдана.

Тэдэнэртэ эсэргүүгээр гэнтын добтолхы ябуулга үүсхэгдэхэгүй гэһэн Варшавска Договорой болон НАТО-гай оронуудай, Европын бүхы гүрэнүүдэй этигэл найдалые дээшэлүүлхэ аргатай нэмэлтэ хэмжээнүүдые энэл зорилгоор зохёожо бэелүүлхэ байгаа.

Сэрэгэй ехэ һуралсалнуудые (тэдэнэй тоогой ба хэмжээнэй талаар) үнгэргэлгые хизаарлаха, тэдээн тухай, тэрэ тоодо һуралсалай үедэ бусад районуудһаа Европодо асарагдадаг хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүд тухай бүри тодорхойгоор нэгэ нэгэндээ мэдээсэжэ, нэгэ нэгэндээ этигэхэ ябадалые бэхижүүлгэдэ туһа нэмэри болохоор бусад хэмжээнүүд тухай хэлсээнүүдые туйлаха гээд хараалагдана.

Европо түбидэ ядерна болон химическэ зэбсэг хэрэгсэлгүй зоно байгуулха, сэрэгэй хоёр нэгэдэлэй сэрэгэй ажал ябуулгые байн байн бага болгохо, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха ба хуряаха асуудалнуудаар тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоо һайжаруулха мэтэ хэмжээнүүдэй бэелүүлгэдэ гээшэ һаань, этигэл найдал бэхижүүлгэдэ, Европодо Зэбсэгтэ Хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые хороохын тулада бүри таарамжатай эрхэ байдал байгуулгада туһа нэмэри болохо бэлэй.

III.

Национальна техническэ хэрэгсэлнүүдые, мүн уласхоорондын хиналтын хэрэгсэлнүүдые хэрэглэн, найдамтай ба ашаг үрэтэй хиналта доро зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүд хороогдохо байгаа.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон буу зэбсэгүүдые хороолгын хойноһоо хиналта бэелүүлхэһээ гадна хороогдонгүй үлэһэн сэрэгүүдэй ажал ябуулгын хойноһоо хиналта бэелүүлхэ гэжэ дурадхагдана.

Мүн хэлсээнүүдэй ёһоор, бэе бэедээ этигэхэ ябадалые бэхижүүлхэ талаар бэелүүлэгдэдэг хэмжээнүүдые шалгаха адлирхуу арга гурим хэрэглэгдэхэ бэлэй.

Хиналта хэхын тулада хараалагдаһан болзорто зэбсэгтэ хүсэнүүдэй болон буу зэбсэгүүдэй хороогдохо зонодо, мүн хороогдохо ёһотой хубидань, мүн тэрэшэлэн хороогдоһоной һүүлээр үлэхэ хуурай газарай сэрэгүүдэй болон тактическа добтолхы авиациин тоо тухай мэдээнүүдые, мүн тэрэшэлэн хороогдохо (тараагдаха) ёһотой сэрэгэй эмхидхэлнүүдэй списогүүдые хоёр тала андалдан абалсаха. Тэдэнэй нэрэнүүд тоо, байрладаг газар, хороогдохо зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй тоонууд тэрээн соонь заагдаха. Хороожо эхилэгдэһэн, дүүргэгдэһэн тухай мэдээнүүд үгтэхэ.

НАТО-гай болон Варшавска Договорто хабаададаг оронуудай, мүн тэрэшэлэн энээндэ хабаатай нейтральна болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй, Европын бусад гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай уласхоорондын зүбшэлэлгын комисси хиналта бэелүүлхэ зорилгоор бии болгохо.

һуурин дээрэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохоодоо, буу зэбсэгүүдые усадхахадаа гү, али тусхай складуудта хадагалхадаа, хиналта бэелүүлхын тулада уласхоорондын зүбшэлэлгын комиссиин түлөөлэгшэдые хэрэгтэй болоо һаань, хабаадуулжа болохо байгаа. Иимэ хиналта бэелүүлхын тула түмэр замай томо узелнуудта, аэродромуудта, портнуудта уласхоорондын зүбшэлэлгын комиссиин түлөөлэгшэдһөө шалгалтын постнуудые байгуулха байгаа.

IV.

Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые хороохо тухай эдэ дурадхалнуудые Европодо этигэл найдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ ба буу зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдэй талаар конференциин хоёрдохи шатада тодорхойгоор зүбшэн хэлсэжэ болохо байгаа.

Европодо сэрэгүүдэй урда урдаһаа зүришэлдөөд байлгын хэмжээе бага болгохо талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абахын тулада эдэ дурадхалнууд дары түргөөр хаража үзэгдэхэ ёһотой байгаа гэжэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд тоолоно.

Энэ зорилгоор Европын гүрэнүүдэй, США-гай болон Канадын хабаадалгатай тусхай хуралдаа зарлажа болохо гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Европын бусад гүрэнүүдые хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадуулжа, хөөрэлдөөнүүдэй удхые хубилгажа, Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые али али талаһаа хороохо тухай Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй хэмжээе үргэдхэхөөр тэдэнэр бэлэн.

Сэрэгүүдэй урда урдаһаа зүрилдөөд байлгын хэмжээе али али талаһаа бага болгохын тула ниитэ Европын хэмжээгээр боломоор бүхы арга боломжонууд болон хуралдаануудые хэрэглэхээр бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлхэ зуураа, Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые хороохо хүсэлтэй байһанаа тэдэнэр үшөө дахин батадхана. Стокгольмын конференциин нэгэдэхи шатые үрэ түгэсөөр түгэсхэхые тэдэнэр хүсэнэ.

V.

Сэрэгэй-политическэ бүлэглэлнүүдэй, мүн амяаран гүрэнүүдэй бодото һанаашалгануудые сэгнэхын тулада сэрэгэй түсэбүүд тухай асуудал бага бэшэ удха шанартай. Нэгэ нэгэндээ һэжэг түрэхэ, этигэхэгүй ябадал болюулха шухала. Европодохи болон бүхы дэлхэй дээрэхи аюулгүй байдалай ашаа туһада сэрэгэй нэгэдэлнүүдэй түсэбүүд бэеэ хамгаалха ябадалда үндэһэлхэ ёһотой.

Өөһэдөө эзэрхэг түримхэй ябуулгын объект болоогүй һаа, хэзээдэшье, ямаршье ушар байдалда Европодохи гү, али дэлхэйн бусад районодохи ямаршье гүрэндэ харшаар сэрэгэй ябуулгануудые эхилхэгүйбди гээд Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд гүнзэгы харюусалгатайгаар мэдүүлнэ. Сэрэгэй аюулые зайсуулан усадхаха, тогтонижонги ба аюулгүй байдал байгуулха талаар шэглүүлэгдэһэн тэдэнэрэй залан шууд политикада эдэ найруулһан дурадхалнуудынь үндэһэлнэ. Шадаал һаа, бүри доогуур хэмжээндэ сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие байлгаха, өөрыгөө хамгаалхынь тулада хэрэгтэй хэмжээндэ хүрэтэр зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо гэжэ хараалһан тэдэнэрэй сэрэгэй түсэб хамгаалхы шэнжэтэй юм.

Сэрэгэй хоёр нэгэдэлнүүдые нэгэн доро тарааха тухай тэдэнэрэй дурадхалынь Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй амгалан тайбан байха һанаа хүсэлөөр баадхагдана.

НАТО-гай гэшүүн-оронуудшье өөрынгөө нэгэдэлэй хамгаалхы шэнжэтэй байһан тухай мэдүүлдэг. Тиимэһээ Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые хоёр талаһаа нилээд ехээр хороохын тулада һаалта байха зэргэгүй.

* * *

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд энэ Хандалга хэхэдээ, тэрээндэ найруулагдаһан дурадхалнуудые бодото дээрэнь тодорхойгоор зүбшэн хэлсэхын тулада ямар нэгэн эрилтэ уридшалан табина бэшэ. НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдэй, нейтральна болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй, мүн Европын бусад гүрэнүүдэй зүгһөө дэбжүүлэгдэжэ боломоор бусадшье дурадхалнуудые тэдэнэр бүтэмжэтэйгөөр хаража үзэхөөр бэлэн.

Болгариин Арадай Республикын түлөө
Тодор ЖИВКОВ
Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ

Венгриин Арадай Республикын түлөө
Янош КАДАР
Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Генеральна секретарь

Германиин Демократическа Республикын түлөө
Эрих ХОНЕККЕР
Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ

Польшын Арадай Республикын түлөө
Войцех ЯРУЗЕЛЬСКИЙ
Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Польшын Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ

Румыниин Социалис Республикын түлөө
Николае ЧАУШЕСКУ
Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент

Совет Социалис Республикануудай Союзай түлөө
М. С. ГОРБАЧЕВ
Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь

Чехословакиин Социалис Республикын түлөө
Густав ГУСАК
Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Чехословакиин Социалис Республикын Президент

Будапешт, 1986 оной июниин 11.

...ДАПЕШТҺЭЭ БУСАБА

...Т, июниин 11. ...СС-эй ЦК-гай Ге... ...екретарь М. С. ...нөөдэр Буда... ...ква зорижо мор... Венгриин Социа... ...эришэнэй пар... уряалаар Венг... ...оор албанай хэ... ...н ба Варшавска ...абаададаг гүрэ... ...тическэ зүбшэ... ...тедэй зублөөндэ ...иие толгойлһон ... хамта ПКК-гай ...абаадаһан совет ... гэшүүд А. А. ...Н. И. Рыжков, ...рднадзе, С. Л. ...В. А. Медведев ...ба. ... дээрэ тэдэниие нүхэд Я. Кадар, П. Лошонци, Д. Лазар, М. Сюреш, П. Варкони, Ф. Карпати, бусад тушаалтад үдэшөө.

Үдэшэгшэдэй дунда ВНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ш. Райнаи болон СССР-һээ ВНР-тэ байдаг элшэн сайд Б. И. Стукалин байлсаба.

* * *

Тэрэл үдэртөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Будапештһээ Москвагаа бусажа ерэбэ.

Тэрээнтэй хамта ПКК-гай зүблөөндэ хабаадаһан совет делегациин гэшүүд бусаа.

Аэродром дээрэ тэдэниие КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Н. В. Талызин, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, А. Н. Яковлев, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. В. Капитонов, бусад нүхэд угтаба.

Угтагшадай дунда ВНР-эй хэрэгүүдэй талаар СССР-тэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ нюур Я. Барабаш байлсаба.

(ТАСС).

БУДАПЕШТДЭ БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

БУДАПЕШТ, июниин 11. (ТАСС). Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зублөөнэй һүүлээр зублөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй делегацинуудые толгойлогшонор: БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, ВСРП-гэй Генеральна секретарь Я. Кадар, СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев, КПЧ-гэй Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусак гэгшэд үнэн зүрхэнэй, хани халуун оршон байдалда амяараа уулзалга үнгэргэжэ, хөөрэлдөө хэбэ.

ВАРШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАДАГ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ПОЛИТИЧЕСКЭ ЗҮБШЭЛЭЛГЫН КОМИТЕДЭЙ ЗҮБЛӨӨНЭ[Й]

КОММЮНИКЕ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

ын эрхэ байдалда нэгэ гүрэн гү, али бүлэг гүрэнүүд сэрэгэй хүсөөр бусад оронууд болон арадуудта хүсэл эрмэлзэлээ баадхалгын үндэhэ hуури дээрэ өөhэдынгөө аюулгүй байдалые хангажа шадахагүй. «Бүхы дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо» гэhэн гү, али ондоогооршье нэрлэгдэhэн иимэ политика бүтэмжэгүй, холын хараагүй. Тэрэ хадаа хүн түрэлтэндэ хохидол ехэтэй.

Манай үе сагай гол зорилго юуб гэхэдэ, эб найрамдал аршалан хамгаалга, буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые зогсоолго, буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна бүхы зэбсэгүүдые хуряаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлжэ эхилхэ ябадал болоно. Тэрэниие шиидхэхэ, дайнай аюулай hүжэрхэ тээшээ боложо байhаниие зогсоохо, уласхоорондын харилсаануудые шахардуу байдалhаа гаргаха арга боломжо бии. Хүн түрэлтэн ядерна дайнай аюулда хаалта табижа шадаха ба табиха уялгатайшье.

Бүхы оронууд болон арадуудай бата найдамтай аюулгүй байдал, тэдэнэй амгалан тайбанаар хүгжэхэ эрхэ байдал имагтал политическэ хэрэгсэлнүүдээр, бүхы гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор шиидхэгдэхэ гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад бата найдамтайгаар этигэнхэй. Энэ хараа бодол хадаа ядерна үе сагай бодото байдалда харюусана, өөhэдынгөө арадуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяанай түлөө үндэр харюусалгатай байhанаа мэдэржэ байhанай гэршэ болоно.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар зэргэ оршон ажаhууха ябадалда энээнhээ ондоо арга боломжо үгы. Мүнөө национальна бэеэ даанхай байдалай, сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй гү, али тэрээгээр заналта хэжэ болохогүй байhанай, гүрэнүүдэй хилэнүүдэй эбдэгдэшэгүй ба газар дайдынь бүтэн бүрин байлгын, арсалдаа буляалдаануудые амгалан ёhоор шиидхэлгын, дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралгүй байлгын ёhо гуримуудые, адли тэгшэ эрхэтэй байлгын ба уласхоорондын харилсаануудай бүгэдэндэ мэдээжэ бусад нормонуудые хэзээ хэзээнэйхиhээ нягта нарин сахиха шухала.

II.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Софиин зүблөөнэй 1985 оной октябриин 23-най Мэдүүлгэ дотор хараалагдаhан уг хараа болон зорилгонуудай шухала удха шанарые батадхаха зуураа, Варшавска Договорто хабаадагшад ядерна аюулые усадхалга, Европын болон дэлхэйн хэрэгүүдтэ hайн тээшээ эрьелтэ, гүрэнүүдэй хоорондохи аша үрэтэй харилсаа холбоое хүгжөөлгэ Үсэд нэтэрүүгээр, залан сэхээр туйлаха ябадалые өөhэдынгөө уялга гэжэ тоолоно. Холбоотой социалис гүрэнүүд, сэрэгэй болон политическэшье, тэрэшэлэн экономическа болон гуманитарнашье талануудые оруулалсан, уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха бүгэдэ ниитын гурим байгуулха гэжэ хүсэдэг юм. Тэдэнэй хүтэлбэрилхы партинуудай съезднүүдэй шиидхэбэринүүд дотор элирхэйлэгдэhэн аха дүү оронуудай гадаадын политическэ хараа шугам хадаа бүгэдэндэ аюулгүй, амгалан тайбан байдал — буу зэбсэггүй, дайн дажаргүй амгалан тайбан байдал тогтоолгодо зорюулагданхай.

Зүблөөндэ хабаадагшад ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо политическэ хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ ба гүнзэгырүүлхын, тэдээндэ шадаал hаа тодо hонор, аша үрэтэй шэнжэ олгохын тула эрид шууд оролдодог байна. Энэмнай СССР болон США-гай хоорондо Женевэдэ эхилhэн дээдэ тушаалтадай харилсаануудые, мүн Европын гүрэнүүдэй хоорондо олон талын, тэрэшэлэн хоёр талын хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлгэдэшье хабаатай байха юм.

III.

Энэ зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд газар дээрэ буу зэбсэгые үрдилдэн бүтээлгые болюулха ба тэрэниие замбуулинда гаргахагүй, буу зэбсэг хуряаха зорилгоор бусад оронуудтай үргэн ехэ хамтын ябуулгануудые хэхээр бэлэн байhанаа элирхэйлнэ, тиигээд иимэ шэглэлнүүдээр нэн түрүүн хүсэл оролдолгоёо нэгэдүүлхые уряална:

— **ядерна туршалгануудые болюулха.** Энэмнай ядерна буу зэбсэг хуряаха талаар томо, энээнтэй хамта бэлээр бэелүүлжэ боломоор алхам болохо, ядерна буу зэбсэгүүдые нарижуулха, тэрэнэй шэнэ түхэлнүүдые байгуулха ябадалда хаалта боложо үгэхэ байгаа. Энэ зорилгые шиидхэхэ арга зам гэхэдэ, СССР болон США-гай ядерна тэhэлэлгэнүүдые али али талаhаа болюулха, эгээл шанга хиналта доро ядерна тэhэлэлгэнүүдые бүрин гүйсэдөөр хорихо тухай хэлсээнүүдые хойшолуулангүй эхилхэ ябадал болоно. Зүблөөндэ хабаадагшад ядерна тэhэлэлгэ хэхэгүй гэhэн болзороо Советскэ Союзай өөрынгөө талаhаа шэнээр hунааhан ушарые амаршална, тэрээндэ хабаадахыень США-е уряална. Энээнтэй хамта тэдэ ядерна туршалгануудые болюулхыень, тэдэниие бүрин гүйсэдөөр хорихо тухай хэлсээ ойрын сагта туйлахын тула хүсэл оролдолго гаргахыень ядерна буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүдые уряална.

— **дундуур зайда хэрэглэгдэхэ совет болон американ ракетэнүүдые хамтын хэлсээнэй үндэhөөр Европын зонодо бүрин гүйсэд үгы хэхэ.** Тиихэдээ Англи болон Франци өөhэдынгөө зохихо ядерна буу зэбсэгүүдые олон болгохогүй, харин США стратегическэ болон дундуур зайда хэрэглэгдэхэ өөhэдынгөө ракетэнүүдые бусад оронуудта дамжуулан үгэхэгүй гэhэн ойлгомжодо үндэhэлхэ ёhотой. Дундуур зайда хэрэглэгдэдэг американ ракетэнүүдэй Европодо гүйсэд дүүрэнээр усадхагдаад байхада, дээшэлүүлэгдэhэн зайда ниидэдэг совет оперативно-тактическа ракетэнүүд ГДР болон ЧССР-эй газар дээрэhээ гаргагдаха юм.

— **ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүдэй талаар совет-американ хөөрэлдөөнүүд дээрэ тодорхойгоор үгэеэ ойлголсолго туйлаха.** Тиихэдээ тэдэ хоёр талын болон бусад бүхы гүрэнүүдэй аша туhануудые хараадаа абаhан байха ёhотой. Буу зэбсэг хизаарлаха ба хуряаха талаар абтаhан договорнууд болон хэлсээнүүдтээ үнэн сэхэ байhанаа Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд батадхана, тэрэшэлэн стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха гэhэн хэлсээнүүдээ наринаар сахихыень США-е залан сэхэ уряална. «Одото дайнуудай», замбуулинай добтолхы буу зэбсэгүүдые байгуулха программа, тэрээндэ бусад гүрэнүүдые хабаадуулга, мүн тэрэшэлэн «Европын бэеэ хамгаалха үүсхэл» гэхэ мэтэ проектнүүдые Баруун Европын зарим оронуудта зохёон табилга хадаа айхабтар ехэ аюултай байна. Замбуулиин эб найрамдал хангаха зорилгоор, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада хэрэглэгдэхэ ёhотой.

— **хүн зониие олоор хюдаха химическэ буу зэбсэгые, мүн тэрэшэлэн тэрэниие бүтээн гаргадаг промышленна баазые энэ зуун жэлдэ үгы хэхэ.** Женевскэ конференци дээрэ уласхоорондын зохихо конвенци баталха тушаа хөөрэлдөөнүүдые амжалтатайгаар түгэсхэхын тула хүсэл оролдолгоёо үсэд нэтэрүүгээр арьбадхаха хэрэгтэй, химическэ буу зэбсэгые гүйсэд хорихо ба усадхаха ябадалда hаад тойбо ушаруулмаар али болохо ябуулгануудhаа арсаха ушартай. Зүблөөндэ хабаадагшад энэ хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгэй арга боломжонуудые саашадань үргэдхэхэ, тэрэниие бусад гүрэнүүдэй газар дээрэ тараан тодхохо ябадалда эрид шангаар эсэргүүсэн тэмсэдэг байна, тиимэhээ онсо аюултай, химическэ буу зэбсэгэй нэгэ түхэл янзын болохо бинарна зэбсэгые үйлэдбэрилхэ ба Европодо тараан тодхохо түсэбүүдые бэелүүлгэhээ арсахыень НАТО-гай оронуудые уряална.

— **бүхы дэлхэйн болон нютаг нютагуудай хэмжээгээр зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые горитой ехээр хороохо.** Эндэ сэрэгүүд болон буу зэбсэгүүдые гулидхан суглуулгын онсо аюултай хэмжээндэ хүрөөд байhан Европоhоо иимэ хороолгые эхилхэ хэрэгтэй гээд Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд дурадхана. НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдтэ, Европын бүхы оронуудта тус асуудалай талаар шэнэ программатай Хандалга зүблөөн баталан абтаа.

— **буу зэбсэг хорсолгын ба хуряалгын бүхы талануудта, бүхы шатануудта ашаг үрэ ехэтэй хиналта бэелүүлхэ.** Тиихэдээ национальна техническэ хэрэгсэлнүүдшье, тэрэшэлэн уласхоорондын хэмжээ ябуулгануудшье, байра дээрэнь шалгалта хэхэ ябуулганууд хэрэтэр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд хиналтын нэмэлтэ али болохо хэмжээнүүд тухай үгэеэ ойлголсохоор бэлэн гээшэ.

Гадаадын сэрэгэй баазануудые үгы хэхэ ба хариин газар дайдаhаа сэрэгүүдые гаргаха зорилгоор уласхоорондын хэмжээн соо хүсэл оролдолгоёо үргэлжэлүүлхэ ябадал аша туhатай гэhэн өөhэдынгөө хараа бодолые хабаадагша гүрэнүүд батадхана.

Буу зэбсэг хороохо ба хуряаха талаар бодото алхамууд хадаа айхабтар ехэ материальна, мүнгэн hангай, хүн зоной нөөсэнүүдые сүлөөлжэ, амгалан тайбан байдалай, зохёон байгуулхы уг зорилгонуудта, тэрэ тоодо дэлхэйн олон районуудтахи экономическа гээгдэнги байдалые усадхаха арга олгохо байна ха юм. ООН-ой шиидхэбэритэй зохилдуулан, буу зэбсэг хуряалгын ба экономическа хүгжэлтын талаар уласхоорондын конференци үнгэргэлгэ шухала ехэ удха шанартай гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тоолоно.

Буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хороохо, тэрэшэлэн хуряаха талаар хоёр талын болон олон талын хэлсээнүүдэй бии байгаа арга хэрэгсэлнүүд ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэхэ ёhотой, харин буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые сагааруулха халхабша шэнгеэр хэрэглэгдэхэ ёhогүй гэжэ уласхоорондын түгшүүрилтэ эрхэ байдал эрид шангаар hануулна.

IV.

Европодо аюулгүй байдалые болон харилсаа холбоо бэхижүүлгые Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд өөрынгөө гадаадын политикын гол зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолодог. Тэдэнэр энэ түби дээрэхи сэрэгэй тэнсүүриие доошолуулхын, Европын газарые ядерна ба химическэ зэбсэгhээ бүрин дүүрэнээр сүлөөлгэдэ хэлбэришэгүйгөөр дабшахын түлөө оролдоно. Хүн зониие олсорнь усадхаха зэбсэгүүдэй эдэ зүйлнүүдhээ сүлөөтэй зононуудые Балканууд дээрэ, түбэй газарта, хойто захадань болон энэ түбэй бусад хизаар нютагуудта байгуулга тогтууритай, этигэл найдалтай байдалые бэхижүүлгэдэ туhалха hэн. ГДР-эй болон ЧССР-эй, мүн баhа НРБ-гэй болон СРР-эй hаяхан дэбжүүлэгдэhэн дурадхалнууд энээндэ хабаатай, тэдэниие Зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд дэмжэнэ.

Европын түбтэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон буу зэбсэг үсөөрүүлхэ тухай Венэдэ боложо байгаа хөөрэлдөөнүүд дээрэ хоёр талада аша туhатай хэлсээнүүдые туйлалга түб дээрэхи шахардуу байдалые hуларуулха зорилгонуудта харюусаха байна.

Стокгольмын конференциин нэгэдэхи шатын hайн үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүрэбэл, Европодо этигэл найдалай болон аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ, бүхы Европын хэмжээн соо буу зэбсэг хуряалгын асуудалнуудые зүбшэлгэдэ шэлжэн оролгын таарамжатай эрхэ байдал зохёогдохо hэн.

НАТО-гай оронуудтай хоёр талаhаа сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, амгалан байдалые сахиха тухай договор баталха гэhэн Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй дурадхал Европодо бэе бэедээ эсэргүү сэрэгэй бүлэгүүдэй бии байhан сагта өөрынгөө удха шанарые алдахагүй, энэ договорые бусадшье гүрэнүүд баталалсаха аргатай байха hэн. Мүнөө үе сагай шахардуу байдалые hуларуулхын тула Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй болон НАТО-гай гэшүүн-оронуудай хоорондохи харилсаануудые үргэлжэлүүлхэ, хүгжөөхэ, хоёр эмхиин хоорондо зохид хэлсээнүүдые туйлаха зорилготойгоор сэхэ харилсаануудые тогтоохо шухала гээд зүблөөндэ хабаадагшад тоолоно.

Уласхоорондын мүнөө үедэ тохёолдоhон байдалда Дундада далайн оршондохи шахардуу байдалые hайжаруулха, энэ хизаар нютагые бата найдамтай байдалай, аюулгүйн, хүршэ ёhоной болон харилсаа холбооной нютаг болгохо талаар тодорхой алхамууд хэгдэхэ зэргэтэй гээд зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд тоолоно. Эндэ Дундада далайhаа СССР-эй болон США-гай далайн-сэрэгэй флодуудые нэгэн доро гаргалга ехэ удха шанартай байха hэн.

Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо тогтоохо талаар зүблөөндэ хабаададаг гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Венэдэ болохоёо байгаа уулзалгые шухала удха шанартай гэжэ социалис гүрэнүүд тоолоно. Хельсинкиин Түгэсхэлэй акт дотор хараалагдаhан харилсаа холбоонуудай шэглэлнүүдээр Европын саашадаа тэнсүүритэйгээр хүгжэлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулхаар бэлэн байhанаа мэдүүлнэ.

Бэе бэедээ экономическа талаар туhалалсалгын Соведэй болон СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай тус тустаа Европын экономическа нэгэдэлтэй тусхай харилсаануудые тогтоолго хоёр талада ашаг үрэтэй харилсаануудай шэнэ арга боломжонуудые үгэхэ байгаа.

Европын гүрэнүүдэй хоорондохи хилэнүүдые хубилгаха, тэдэ гүрэнүүдэй социально-политическэ байгуулалтые хубилгаха тухай урянууд Европодо этигэл найдалые, бэе бэеэ ойлголсолгые, хүршэ ёhоной харилсаануудые бэхижүүлгэдэ харша зүрюу байна. Түби дээрэ дайнай hүүлдэ тогтоогдоhон хилэнүүд хубилгагдашагүй. Газар дайдын-политическэ мүнөө үеын бодото байдалые хүндэлэлгэ — Европодо бата бэхи амгалан байдалай, эндэхи гүрэнүүдэй хоорондохи амгалан харилсаануудай тон шухала эрхэ нүхэсэл мүн гэшэ.

Дайнда бута сохигдоод, алдаhанаа бусаахые хүсэдэг хархис хүсэнүүдэй, нэн түрүүн Германиин Федеративна Республикада, ажал ябуулга, эдэ хүсэнүүдые хаанашье байг дэмжэлгэ хадаа Европодо шахардуу байдалые hуларуулгада, аюулгүйе болон харилсаа холбоо тогтоолгодо эсэргүү, Хельсинкиин Түгэсхэлэй актын удхада зүрюу ябадал болоно.

Европо шахардуу байдалые hуларуулха хэрэгые hэргээхэ, hуларуулгые улам найдамтай, бата бэхи болгохо эрилтэ табина. Имагтал энэ замаар Европын арадуудта аюулгүй байдал найдамтайгаар хангажа болохо, түбиин хоёр тала боложо hалаха ушарые дабаха, эб найрамдалай, хани харилсаата, хүршэ ёhоной Европые байгуулжа болохо. Энэ хадаа эдэбхитэйгээр, сугтаа оролдожо туйлахаар бодото зорилго мүн гээшэ.

V.

Дэлхэй дээрэхи шахардуу шанга, зүрилдөөтэ байдалай гуламтануудай бии байhан тухай НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй болон ЧССР-эй хүтэлбэрилэгшэд hанал бодолоо андалдалсаа, тэдэниие хөөрэлдөөнүүдэй аргаар, үнэн зүбөөр шиидхэгдэхэ хэрэгтэ туhалхаар өөhэдынгөө гүрэнүүдэй эрид шиидэнги байhые батадхаа. Бэеэ даанги гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ империалис хүсэнүүдэй хамааралсалгые, социалис болон бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэhэн хардалга-гүрдэлгэтэй идхалгын ябуулгануудые зонхилолгын онол аргануудые, дэлхэйн элдэб хизаар нютагуудта эзэмдэлгэ, добтолго эмхидхэлгын баримта үзэгдэлнүүдые тэдэнэр эрид буруушаана.

Зүблөөндэ хабаадагшад Дутын болон Дунда Зүүн зүгтэ, Зүүн-Урда Азида, Түбэй Америкэдэ, Африкын Урда зүгтэ, дэлхэйн бусад хизаар нютагуудта тохёолдоhон зүрилдөөнүүд болон шахардуу байдал тушаа Софида хэгдэhэн тэдэнэй Мэдүүлгын гол шухала хараа бодолые батадхана. Тэдэнэр Азида, Номгон океанай оршондо, Африкада, Латиин Америкэдэ амгалан, аюулгүй байдалые бэхижүүлгын түлөө, хүршэ ёhоной хани харилсаанай түлөө тэмсэхэ байhанаа мэдүүлээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад империалис хүсэнүүдэй эзэмдэлгэ добтолгодо эсэргүү, бэеэ даанги байдалай түлөө, ниитэ болон экономическа дэбжэлтын түлөө, гадаада талаhаа хамааралсалгагүйгөөр, эрхэ сүлөөгэй оршондо, бэеэ даажа хүгжэхэ эрхын түлөө тэмсэдэг арадуудтай hаналаа нэгэдэнги байhанаа мэдүүлээ.

Бүлэглэлнүүдтэ ородоггүй оронуудай хүдэлөөн уласхоорондын харилсаануудта ехэ нүлөө үзүүлдэг болоо гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ, энэ хүдэлөөндэ хабаадагшадай дээдэ түлөөлэгшэдэй Харар хотодо 1986 ондо болохо уулзалга эб найрамдалые, уласхоорондын аюулгүйе бэхижүүлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулха бээзэ гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлнэ.

Ямаршье гэмтэ hүйдхэлгые, нэн түрүүн уласхоорондын харилсаануудые эбдэхээр занадаг гүрэнэй терроризмые эрид буруушаадаг байhан тула Зүблөөндэ хабаадаhан оронууд энэ аюулта үзэгдэлые дэлхэйн гүрэнүүдэй нэгэдэлэй ажабайдалhаа үндэhөөрнь үгы хэхын тула бүхы гүрэнүүдтэй бүтэмжэтэйгөөр харилсахаар бэлэн байhанаа мэдүүлнэ.

Уласхоорондын экономическа харилсаануудые зохидоор хүгжөөхэ зорилго бүришье шухала, хойшолуулашагүй боложо байна. Хүгжэжэ байгаа оронуудай экономическа талаараа үгытэй ядуу байдал, тэдэниие неоколониалис ёhо гуримаар дарлан мүлжэлгэ бүхы дэлхэйдэ, уласхоорондын харилсаануудай бүхы системэдэ тон муу хойшолонтой байжа магад. Энэ ушар шахардуу байдалай, зүрилдөөнүүдэй гүнзэгы шалтагаануудай нэгэн мүн.

Дэлхэйн экономикын комплексно шухала асуудалнуудые ямар нэгэ бүлэг гүрэнүүд шиидхэжэ шадахагүй. Зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын экономическа харилсаануудай бүхы системые демократическа үндэhөөр хубилгаха, бүхы оронуудта экономическа талаараа адли, аюулгүй байдал хангаха дэлхэйн экономическа шэнэ гурим тогтоохо, үгытэй ядуу байдал усадхаха, гадаадын оронуудта бусаагдаха асари ехэ үри тухай асуудалые бүхы дээрэнь зүбөөр шиидхэхэ шухала гээд тоолоно.

Бүхы түхэлэй илган газаашалгые, гансаардуулгын, хашалта, харшалалтын, процентнэ үндэр ставкануудай, эрдэм-техникын болон технологическа харилсаануудта зорюута hаад табилгын политикые уласхоорондын ажабайдалhаа усадхахын түлөө тэдэнэр бата шиидэнгеэр hанамжална.

Саг соонь дуулгаха болон мэдээсэл үгэжэ байха ёhо заншал байгуулгые оруулалсан, ядерна энергетикын аюулгүй хүгжэлтын уласхоорондын гурим бүридүүлхэ хэрэгтэ бүхы оронуудай дунда харилсаа холбоо хүгжөөхын түлөө зүблөөндэ хабаадагшад дуугаа үгэнэ. Энэ талаар МАГАТЭ-гэй, ООН-ой болон тэрэнэй тусхай шэглэлтэй эмхи зургаануудай үүргые дээшэлүүлгын түлөө, тэрэшэлэн энээнтэй холбоотой бүхы асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула уласхоорондын тусхай конференци зарлахын түлөө хараа бодолтой байhанаа тэдэнэр элирхэйлнэ.

Зүблөөн дээрэ түлөөлэгдэhэн оронууд эб найрамдалые сахиха, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые зогсоохо болон хуряаха хэрэгтэ, хүн түрэлтэнэй урда табигдаад байhан бүхэдэлхэйн хэмжээнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ООН-ой болон уласхоорондын бусад эмхи зургаануудай оруулдаг хубитые дээшэлүүлхын түлөө оролдоно. 1986 ондо — Эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ — hайн шэнжэтэй, мүнөөнэйхидэ орходоо аюулгүй, тайбан байдал тээшэ бодото эрьелтэ туйлахын хойноhоо тэдэнэр бүхы юумэ хэнэшье, саашадаа хэхэшье.

VI.

Варшавска Договорой гэшүүн-оронуудай нэгэдэлые, бэеэ хамгаалдаг тэдэнэй холбоое бэхижүүлгын, бүхы талаар тэдэнэй харилсаае хүгжөөлгын асуудалнууд… лөөн дээрэ онсо анхар… дуулагдаа. Уласхоорон… лэ хэрэгүүдэй талаар, … дай аюулгүй байдал… галгада, ядерна дайна… лые саралгада, буу зэб… ряалгада болон бүгэдэ… эб найрамдалые бэхиж… шэглүүлэгдэhэн гадаады… тикын эб нэгэн хараа ш… зохёохо ба бэелүүлхэ… бүри эдэбхитэйгээр ха… гын удха шанар онсо … лэгдээ.

Гэхэтэй хамта Варшавс… говорые болон НАТО-… доро тарааха тухай зүб… хабаадагша оронуудай … даггүй хараа бодол б… даа.

Социализм байгуулалг… дүршэлөөр андалдалг… шадань үргэдхэхын, б… ынгээ ажал хэрэгүүд, … асуудалнууд тушаа хоо… үргэнөөр хэлсэжэ байх… зорилгоор олониитэдэ… сэл тараадаг хэрэгсэл… эршэтэйгээр хэрэглэхын… зүблөөндэ хабаадагша… гаа үгөө. Экономическа… эрдэм-техникын харил… дай, соёлой талаар анд… най ашаг үрые дээшэл… ажалша коллективүүдэй… ниитын холбоо барисаа… нютагай болон аяншал… рилсаануудые үргэ… бусад hалбаринуудаар… рилсаа холбоонуудые… гырүүлгын удха шанар… лэгдээ. Зүблөөн дээрэ… лэгдэhэн оронууд эб н… далай, социализмын … империализмда эсэрг… сэлэй аша туhада бүхы … лис бусад оронуудай … барисаае, али бүхы… хоорондоо харилсалг… жөөхөөр бэлэн байhа… тадхаа.

…

ПКК-гай урда зүбл… хойшо үнгэргэhэн үе… даадын хэрэгүүдэй ми… нүүдэй комитедэй боло… ронын министрнүүдэй… тедэй ябуулhан хүдэл… зүблөөн hайшаагаад, са… зорилгонуудыень тодор…

Политическэ зүбш… комитет командовании… гэhэн практическа хүд… тухай Варшавска Дог… гэшүүн-оронуудай Нэг… Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй… мандалагшын элидхэлээр… хэбэри абаа.

Венгриин Арадай Р… ка зүблөөе үнгэргэh… байhан тула ПКК-гай… Хандалгые болон түс… нике тунхаглан дэлг… хангаха гэжэ хараалаг…

Варшавска Договоро… шүүн-оронуудай Полит… зүбшэлэлгын комитедэ… жээтэ зүблөөн Берли… Германиин Демократ… республикын ниислэ… үнгэрэхэ. Удаадахи… хугасаада ПКК-гай Гене… секретаряар ГДР-эй түл… шэ, статс-секретарь… даадын хэрэгүүдэй… рын орлогшо Герберт… ковский томилогдоо.

Зүблөөн хани бари… нүхэр ёhоной харилсаа… бооной, зүбшэлдэhэ… асуудалнуудаар ниит… хараа бодолой оршон… да үнгэрөө.

УЯНГАТА ҺАЙХАН ХҮГЖЭМ ЗЭДЭЛХЭНЬ

Уржадар П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын VIII конкурс Москвада нээгдэбэ. Бүмбэрсэг дэлхэймнай залуу хүгжэмшэд эндэ найман дахила сугларба гээшэ. Тэрээндэ 46 ороной 400 гүйсэдхэгшэд хабаадахаар ерэнхэй. Москвагай консерваториин Ехэ зал дээрэ эдэ гүрэнэй тугууд намилзана. Уласхоорондын конкурсдо хабаадагшад болон айлшадта М. С. Горбачевой эльгээhэн амаршалгын бэшэгые суглараагшад халуун альга ташалгаар угтаа. Амаршалгын бэшэгые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй соёлой министр П. Н. Демичев уншаба. Хүгжэмшэдтэ зорюулжа, амаршалга эльгээhэнэйнь, hайн hайханиие хүсэhэнэйнь түлөө эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист Т. Н. Хренников баяр хүргөө.

Петр Ильич Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсдо хабаадаhан 22 ороной түгуудай Москвада түрүүшынхээ намилзуулагдаhанhаа хойшо 28-hаа үлүүтэй жэл үнгэрбэ. Тэрээнhээ хойшо Москвада үнгэргэгдэhэн зургаан конкурсын туд бүхэниинь бүмбэрсэг дэлхэйн хүгжэмэй ажабайдалай эгээл шухала шата, залуушуулай оюун ухаан бодолой болбосоролгын шалгалта болоhон байгаа. Ородой агууехэ композиторай нэрэмжэтэ конкурсын нэрэ хүндэ жэлhээ жэлдэ хэлбэришэгүйгөөр үргэжэ, улам олон хүнүүд хабаададаг болонхой. Жэшээнь, түрүүшынхээ дүрбэн мэргэжэлээр (фортепиано, скрипкэ, виолончель, сольно гүйсэдхэлгэ) үнгэргэгдэhэн гурбадахи конкурсдо 36 ороной 200 хүгжэмшэд хабаадаhан юм. 1982 ондо болоhон долоодохи конкурсдо 37 ороной 253 гүйсэдхэгшэд хабаадаа hэн.

Дуушадай конкурсын жюриин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артистка Ирина АРХИПОВА иигэжэ хөөрэнэ:

— Энэ жэлэй мүрысөөн уласхоорондын орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда болоо байна. Тиигэбшье hаань, конкурсын эхилhэнhээ хойшонхи бүхы үедэ эгээл олон мэдүүлгэ абаабди — 25 оронhоо 97 дуушад конкурсдо хабаадаха юм. Энэнь конкурсын нэрэ хүндын улам үргэжэ байhые гэршэлнэ. Гадна тэрэнэй дүримүүдтэ оруулагдаhан зарим тэды хубилалтануудшье нүлөө үзүүлхэдээ магадгүй. Мүнөө конкурсдо хабаадаhан гадаадын оронуудай түлөөлэгшэд оройдоол гурбан зохёол: Чайковскиин зохёоhон романс болон оперынуудhаа арие, тэрэшэлэн мүнөөнэй композиторай зохёолые заабол ород хэлэн дээрэ гүйсэдхэхэ ёhотой. Хэлэндэ хабаатай бэрхэшээл түбэгүүд зайсуулагдаа. Үшөө нэгэ шэнэ юумэн гэхэдэ, дуунай конкурсын жюри тэрэнэй зохёолнуудые эрхим hайнаар гүйсэдхэhэнэйнь түлөө Мусоргскиин нэрэмжэтэ шан олгохо.

Чайковскиин нэрэмжэтэ конкурс хадаа гансал зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, дура буляама мүрысөөн бэшэ, харин дэлхэйн хүгжэмэй соёлой ба гүйсэдхэлгын искусствын подагогикын эрхим баялигые халан абалсалга болоно.

Элдэб республикануудай, городуудай — Москвагай, Ленинградай, Ригын, Киевэй, Минскын, Пермиин, Ереванай, Улаан-Үдын 11 дуушад совет дуунай hургуулиие энэ конкурсдо түлөөлхэ юм. 5 бас — Сергей Мартынов, Александр Морозов, Михаил Крутиков, Борис Бешко, Барсег Туманян, 2 сопрано — Мария Мурадян болон Нина Раутио; 2 меццо-сопрано — Ольга Аюрова болон Наталья Ерастова; баритон Григорий Грицюк, тенор Павел Кудрявченко гэгшэд тэдэнэй тоодо ороно.

Зунай бэлшээри зүбөөр хэрэглэе

ХУРАМХААНАЙХИД ХАБАЯА ТУРШАХАНЬ

Зунай намжаахан саг хүрэжэ ерэбэ. Эгээл энэ үедэ малшадай тон харюусалгатай хаhа үнгэрдэг гээшэ. Тэрэниие эмхитэй hайнаар үнгэргэбэл, тунга ногооной үедэ hүн, мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ жэшээтэй. Эдэ бүгэдые hайн ойлгоhон Хурамхаанай районой колхоз, совхозуудай малшад Загарайн районой Онохойн, Захааминай районой Ёнгорбойн совхозуудай гаргаhан үүсхэлыень hайшаан дэмжэжэ, зунай элдин сагта адууhа малаа үдэр hүнигүй бэлшээжэ, тэдэниигээ ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ оролдожо ябана.

Май hарын эхээр эндэхи ажахынуудай үхэр мал, хони хурьгад наhа наhаараа, эмэ эрээрээ, шадал тэнхээгээрээ бүридхэгдэжэ, холын бэлшээридэ гаргагдахаар түхеэрэгдэhэн байна. Адууhа малай байрые, малшадай байха гэрнүүдые хэр бэлдэhээрнь, нэмэлтэ тэжээл болон дабhаар хэр зэргэ хангагдаhаарнь тус районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Е. Доржиевто хэдэн асуудалтайгаар хандабабди.

— Буруу, хашарагуудые сагсоонь наhа наhаарнь, эмэ эрээрнь, класс классаарнь бүридхэжэ, гүүртэ болгоо hэмди. Мүнөө хониной бонитировко хэгдэжэ байнхай. Ажахы бүхэндэ тусхай барилгашадай бригаданууд байгуулагдажа, малай байранууд, малшадай гэрнүүд заhабарилагдаа бэлэй. Иланагаа холын бэлшээридэ абаашагдаха малда онсо анхарал хандуулагдаа. Уланхаанай, Хурамхаанай совхоз залуу үхэр малаа Хойто-Байгалай районой «Баряан-Хуур» гэжэ бэлшээридэ абаашаба. Районой колхоз, совхозуудhаа бүхыдөө 4300 үхэр мал, 1950 адуун холын бэлшээридэ гаргагдаад, мүнөө адуулагдажа байна. Эдэ үдэрнүүдтэ hаамхай үнеэд зуhаландаа абаашагдаба. Тэдэнэнь тэжээл бүйлүүлдаг цех хүдэлгэгдэхэ юм. Фермэнүүдэй хото хорёонууд, гэрнүүд хуу заhабарилагдаа. Бидэ зуhаландаа бүхы үнеэдээ оньhон аргаар hаахабди. hаамхай үнеэд силосоор, бурдуугаар, талха таряанай зүйлөөр хангагдаха байна, — гэжэ Бато Елдогоевич харюусаа hэн.

Районой 17,4 мянган мал, 129,6 мянган хонин, тэрэ тоодо 32,3 мянган хурьган зуhаландаа нүүжэ ошобо. Эдэ мал дүй дүршэл ехэтэй малшадта даалгагдажа үгтөө. Малшад хэрэгтэй бүхы юумэнүүдээр — мориной тоног, таха, суба, керосин, транзистор болон бусад хэрэгтэй зүйлнүүдээр гүйсэд хангагдаа. Нэмэлтэ тэжээл, дабhан холын бэлшээридэ абаашагдаа.

— Газаа ехэ хүйтэн байhан дээрэhээнь, адуу малай зуhаландань гаргаха хүдэлмэрээ байгша ондо хожомшог эхилээбди. Мүнөө районой 180 стадын 75-ниинь зуhаландаа ошонхой. Иланагаа Хүнтэйн хонишод таряалангай газарые сүлөөлжэ, бэлшээридээ эртүүр гараа hэн. Дэрээнэй, Хурамхаанай совхозуудта хурьгадынь эхэhээ hалгаагдана. Иигээд Аргатын, Гааргын совхозууд хурьгадаа илгажа, ажалай болон амаралтын лагерьнуудта хубаажа үгэхэнь. Тэдэниие hургуулиин ахалагша классуудай hурагшад харууhалха юм,—гэжэ РАПО-гой ахамад зоотехник Д. Я. Доржиев хөөрэлдөөндэ оролсоно.

Холын бэлшээридэ гараhан малшад зунай үедэ даалгагдаhан малаа тарагалуулдаг заншалтай. Энэ харюусалгатай хаhадаа hайнаар бэлдэhэн, хүтэлбэрилэгшэд болон зоовэтмэргэжэлтэдэй зүгhөө анхарал хандуулагдаhан газарта сүүдхэдэ дунда зэргээр эгээн ехэ нэмэлтэ шэгнүүр абтана. Нэгэшье толгой гээлтэ хоролтодо оруулагданагүй бшуу.

Районой зарим ажахынуудай мал адуулагшад зунай hайхан сагта, нэмэлтэ шэгнүүр абаха талаар үндэр социалис уялгануудые эртүүр абаhан байна. Тэдэнэрэй дундаhаа Аргатын совхозой үхэршэн Валерий Бадмаевич Хобраковой даадаг гүүртынхид даалгагдаhан 300 хашарагайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 800 граммаар дээшэлүүлхээр зоригжонхой ажаллана.

Энэ зундаа районой колхоз, совхозуудай hаалишад ехэ hүнэй түлөө тэмсэлдэ оронхой. Гааргын совхозой Арзгуунай хоёрдохи hүнэй фермын коллектив бусадтаяа ана-мана мүрысэжэ, ажалдаа түрүү онол арга, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, hү hаамаа дээшэлүүлжэ байнхай. Эдэнэр июниин эхээр зуhаландаа нүүжэ ошоод, сагаан эдеэ элбэгжүүлхээр хүдэлмэрөө ябуулна.

Районой ажахынууд мүнөө зунай бэлшээриин эхиндэ үдэр бүри дунда зэргээр 160—165 центнер hү гүрэндэ тушаана гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 40—50 центнерээр ехые худалдана. Тэдэнэр үдэр бүхэндэ тоhоной заводто hү тушаалгаяа 6 центнерээр дээшэлүүлнэ. Иигэжэ хурамхаанайхид гүрэндэ hү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые 1891 центнерээр үлүүлхээр хараална. Мүн лэ эдэнэр гүрэндэ мяха худалдаха 6 hарынгаа даабарие дүүргэхэ аргатай.

— Зунай бэлшээриин хаhые үбэлжэлгэнhөө дутуугүй үе гээл hаа, алдуу болохогүй. Энэ талаар май hарын тэн багаар үнгэрhэн райгүйсэдкомой суглаан дээрэ тодорхой хэмжээнүүд баталгадан абтаа hэн. Зунай бэлшээриин дүрбэн hара соо шадаал hаа ехэ hү абаха гээшэ манай зайлашагүй зорилго болоно. Тээд бидэндэ түрүүшын үедэ дутуу дутагдалнууд олоор дайралдана. Хурамхаанай совхозойхид энэ харюусалгатай хаhадаа бэлдэхэл муутай хүрэжэ ерээ. hааhан hүеэ тушааха талаар дутагдалнууд бии. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Аргатын совхозой hүниинь гашалжа, ехэхэн гарзада оробо. Мүн бэшэшье шиидхэхээр болоhон асуудалнууд али олон ааб даа. Нэн түрүүн 3000 тугал байлгаха байра бариха хэрэгтэй,—гэжэ Б. Е. Доржиев мэдүүлээ hэн.

Районой агропромышленна нэгэдэлэй ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эдэ дутуу дунданууудаа усадхаха талаар дары хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Тиигэжэ хурамхаанайхидай зунай hайхан сагта абаhан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхэнь лабтай.

Д. ДОНДОКОВ.

ХАДЫН ШЭМЭТ… НОГООНД…

Холын бэлшээринүүдэй хэды холошье, хэдэн олон хада уулын саана оршодогшье hаань, зунай үедэ Түнхэнэй районой колхоз, совхозууд ниитынгээ адууhа малые тиишэнь заатагүй залан туудаг.

Хада уула болон ой тайгын бэлшээринүүдэй ногоон тон шэмэтэй, ая гангатай ха юм. Эдэ бэлшээринүүдтэ малаа hайнаар адуулжа шадаал hаа, нилээд ехэ нэмэлтэ шэгнүүр абтадаг, гаргаша багатайгаар ехэ мяхан үйлэдбэрилэгдэдэг гэшэ.

Манай штатнабшэ фотокорреспондент В. Плуттын буулгаhан энэ зураг дээрэ Тарбагатайн районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү hаалишан Галина Артемьевна Назаровае харанат. Партиин гэшүүн энэ нүхэрнай харюусалгаяа гүйсэд мэдэржэ, зунай элдин сагта үндэр hаам түйлахаар зоригжонхой хүдэлжэ байна.

Мүнөө Ажалай Ула… гай ордено «Сибирь»… хозой юhэн гүүртэ зэб… до мал гэхэ гү, али… ган гаран үхэр, долоо… адуу морид хада уулы… шээридэ абаашагдаа.

Бэлшээридэ малаа… гарахаhаань түрүүн… зоохид малшадайнгаа… суглаа үнгэргэжэ, тэн… гарайн районой Онохо… лон Захааминай район… горбойн совхозуудай… ажалай хүдэлмэрилэ… үүсхэл уряатай сугла… дые танилсуулhан бай… рэниинень малшад на… дэмжэжэ, зунай бэлшэ… үедэ үхэр бүхэнэй ш… рые сүүдхэдэ 750… граммhаа бага бэшээр… хын түлөө бултадаа м… хэ гэжэ социалис уял… соогоо бэшээ. Гадна м… даажа абаhан hургэйн… гэшье толгойень г… оруулхагүй гэhэн з… урдаа табина.

Энэ жэлэй зун бэл… дэ гараhан малшад гол… олон жэлдэ эндэ ажал… дүй дүршэл шадабари… хүнүүд юм. Эдэ хэд… бэл, үниный малшад… Разгильдяев, Н. П. С… виков, Н. А. Софьин,… Кобелев гэгшэд холын… гэжэ газарта зөөж… Хадын Элшэртэ П. А.… гов, И. Н. Чернегов,… Шехин, П. Н. Сороко… адуушан М. М. Кобел… хэдөөрөө гаранхай.

Колхозой малшад… шадай орёо бэрхэтэй б… ридэ гараха байhаниие… раада абажа, хүн зо… бүхы хэрэгтэй тоног… гыень бэлдэлсээ hэн… хоолыень түхеэржэ… байна. Нэгэ үгөөр хэл… эрхим дүнгүүдтэйгээр… нэр холын бэлшээриhээ… саха байhаниинь лабтай…

Түнхэнэй район.

Ж. ЮБУХАЕВ.

ДҮҮДЭЙ ЭЛМЭРИ

...НЭ ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ ХЭРЭГЛЭН...

дэлмэри хэһэн байна. Эдэ асуудалнууд сельскэ Соведэй сесси, гүйсэдкомой болон саг үргэлжын комиссинуудай заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, предприяти, организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд тоосожо байдаг.

Партиин XXVII съездһээ хойшо үнгэрһэн саг соо сельскэ Соведэй гүйсэдком шэнэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэн, ажал хүдэлмэрее бүри һайжаруулаа.

— Мүнөө хуушанай янзаар хүдэлжэ болохогүй, бүхы хүдэлмэрее хубилган эрид һайжаруулха ёһотойбди,— гэжэ сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. А. Шатов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, сельскэ Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэритэй танилсахада, шэнэ онол арга, түхэл маягууд яһала харагдана. Жэшээлхэдэ, сельскэ Соведэй харьяата газар дээрэ арба гаран предприяти хүдэлнэ. Сельсоведэй гүйсэдком тэдэнээ урдынхидал адляар саарһа, захиргаанай аргаар бэшэ, харин тэдэнэй бодото ажал, байра байдал, арга боломжо үргэнөөр шэнжэлэн хүтэлбэрилнэ. Гүйсэдкомой түрүүлэгшын таһаг соо предприяти бүхэн продукци гаргаха, тэрэнэй шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэбые ямараар дүүргэһые, шэнэ техникэ ба технологи, эрдэм-техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлхэ талаар юу хэһые харуулһан документнүүд тусхай дэбтэрнүүд соо һуурияа олонхой. Тиимэһээ хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ миил хооһон үгөөр бэшэ, харин предприятиин бодото байдалһаа уламжалан эрилтэ табигдана.

Үшөө нэгэ жэшээ харуулая. Сельскэ Соведэй харьяата газар дээрэ «Прибайкалец» колхоз оршодог. Тус ажахы һүнэй гурбан фермэтэй юм. Нэгэдондо үбэл, байгша оной түрүүшын һарануудта фермэнүүдэй олонхи һаалишад һү багаар һаажа, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй юм. Энэниие усадхаха зорилготойгоор сельскэ Соведэй гүйсэдком, мүн хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси бодото хэмжээнүүдые абаа.

Районно болон сельскэ Соведүүдэй депутадууд һаалишад, малшадай дунда партиин XXVII съездын материалнуудые ойлгуулха, ажалай журам бэхижүүлхэ, даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандаха талаар ехэхэн ороло долго гаргаа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Сельскэ Соведэй гүйсэдкомой оролдолгоор һаалишадай байра байдал, худалдаа наймаанай, соёл гэгээрэлэй, медицинын, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга нилээд һайжараа. Эдэ бүхы хэмжээнүүдэй ашаар фермэнүүдэй һаалишад һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ худалдаха талаар нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргэд, хахад жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ юм.

Архидалга болон алкоголизмтай тэмсэл шангадхаха, журам заршам бэхижүүлхэ хэрэгтэ сельскэ Совет, тэрэнэй депутадууд, гүйсэдком анхаралаа ехээр табина. Энэ асуудал сельсоведэй сесси, гүйсэдкомой болон архидалга ба алкоголизмтай тэмсэхэ комиссинуудай заседанинууд дээрэ ходо харагдажа байдаг. Энэ шухала хэрэгтэ арадай һайн дуранай дружинануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй, эхэнэрнүүдэй советэй, гудамжануудай комитедүүдэй хүсэн зүбөөр хэрэглэгдэнэ. Мүнөө элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй гэшүүд олошоржо, архи уугаад ааша гаргагшад, ажалай журам эбдэгшэд үсөөрөө, архи үйгөөр элдэб хэмжээ ябуулганууд үнгэрэгдэдэг болоо.

Ажахы болон соёл хүгжөөхэ, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадуулагдана. Энэниие байгша оной май һарада Итанца гол дээгүүр ябагаар ябаха хүүргэ ашаглалгада үгэлгэ эли тодоор гэршэлнэ. Энэнэй ашаар горхоной урда таладахи Полевой гэжэ гудамжада ажаһуугшад ажалдаа, һурагшад һургуулидаа түргэнөөр хүрэхэ аргатай болобо. Урдань эдэнэр аяар гурбан-дүрбэн километр ябаха баатай болодог һэн.

Энэ хүүргэ бариха тухай захяа һунгагшад сельскэ Соведэйнгээ депутадуудта үгэдэг байгаа. Тэрэ барилга мүнгэнэй дугаалдадаг дээрэһээ хэгдэдэггүй байһан. Харин байгша ондо сельсоведэй гүйсэдком, депутадууд һунгагшадай захяа заабол дүүргэхэ гэжэ шиидээд, олониитэдэ туһалхыень хандаба.

Сельскэ Соведэй гүйсэдкомой, депутадуудай хандалгые тосхоной ажалшад, предприяти, организаци, эмхи зургаануудай, колхозой хүтэлбэрилэгшэд халуунаар дэмжэһэн юм. Хүүргэ барилгада олон хүнэй хабаадалгатай хэдэ хэдэн субботник, воскресникүүд үнгэрэгдөө, предприяти, организаци, колхоз, эмхи зургаанудай хүтэлбэрилэгшэд барилгын модо, шулуу зөөхэ автомашинануудые үгөө. Тиин олоной хүсөөр богонихон болзорто, гүрэнэй мүнгэнэй гаргашагүйгөөр тус хүүргэ баригдаһан байна.

Сельскэ Соведэй гүйсэдком, мүн депутадууд, һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ талаар ехэ оролдолго гаргаа. Сельскэ Соведэй үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон хоёрдохи сесси дээрэ депутадуудта һунгагшадай үгэһэн 35 захяа дүүргэгдэхээр баталагдан абтаа юм. Тэдэнэй олониинь дүүргэгдэнхэй.

Нютагай Соведэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, һунгагшадайнгаа этигэл найдабари харюулхаяа оролдодог депутадууд сельскэ Соведтэ олон. Тэдэнэй тоодо В. П. Засухин, Е. А. Клеков, П. И. Аносов, С. И. Бородина, В. И. Зубакин, А. А. Колмаков, В. Г. Балаганскин, И. З. Горбов болон бусад оролсоно. Эдэ болон бусад депутадууд сельскэ Соведэй гүйсэдкомой гаргаһан бүхы үүсхэл, оролдолгые халуунаар дэмжэн, тэдэнээ бэелүүлхэдэнь бүхы хүсэ, шадалаа зорюулна.

Мүнөө сельскэ Соведэй тэрэнэй гүйсэдкомой шиидхэдэггүй асуудал үгы. Ажахы, соёл гэгээрэл саашадань хүгжөөлгэ, хүнүүдэй байра байдал, бүхы эрилтэнүүдынь хангалга, тосхониие гоё һайхан, ариг сэбэр болбосон түхэлтэй болголго, бэшэшье олон янзын асуудалнууд сельсоведэй гүйсэдкомой үдэр бүриин хэрэг болоно. Энэ хүндэ, орёо хүдэлмэрээ сельсоведэй гүйсэдком хуушанайхяар бэшэ, шэнэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэн, мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр хүдэлжэ эхилэнхэй.

Ц. СУБАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

БОРО ХАРААНААР

Рассказ

Агнуурһаа хооһон бусажа ябабаб. Амаралтын үдэр тушаалдуулжа, малшанаар хүдэлдэг нүхэрэйдөө ошожо, гансашье үдэр һаань, ой зайжа, сэдьхэлээ ханажа бусаха һанаатай ерэгдээ һэн. Буу һүргэһэншье юумэгүй, эсэтэрээ ой зайгаад, наранай орохо хирээр һөөргөө тэхэрихэ баатай бологдобо.

Ойн субаса зүргэ намайе бишыхан соорхойдо гаргаба. Шэмээгүй хооһон байдал наранай һүүлшын элшэ доро эндэ тогтонижоронхой, оршон тойрондохи сагай лугшаса нойрто үни диилдэжэ зарсашаһан мэтэ үзэгдэбэ. Соорхойн саада захаар элдэб түхэлэй набтархан шүргэ хорёонуудай олоороо тэбхылдэн харагдахада, үхээрэй газарта ерэһэнээ ойлгобоб. Энэ шадарай ойгоор яһала агнаһан хүм. Теэд нэгэтэшье иимэ газартай дайралдаһанаа һананагүйб. Зүгөөр шэгни зүб шэнги.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ үншэрөөд байхадаа, абга эгэшэдээ ерэжэ үндыһэн нютагни энэ юм. Тэрэ сагһаа хойшо олохон жэл үнгэрөө. Тиибэшье эндэхи байгаали ехэ хубилаагүй, нютагай хада уулануудай, гол горход бага наһанайм найдамтай найжанар шэнгеэр сэдьхэл соомни үзэгдэдэг зангаараал мүнөөшье намайгаа эльгэлэн хаража байнал ха юм. Энэ ойн соорхойдо танигдаагүй үхэһэдэй дайралдахадань хайшаа юм гээшэб? Энэмнай ягаа жахымэ жэгтэйхэн ушарал болоо байнаб даа?

Гайхалтай энэ ёһо байдалые элирхэйлхэ хүсэлэнтэй тиишэ алхалбаб. Дүтэлхэ тумаа гайхажал ябанаб. Энэмнай ихэдээ һаяшагай бии болоһон хүдөөлэлгын газар гэжэ ойлгожо эхилбэб.

Үнгэрһэн сагай хүнүүдэй намтар болоһон тоо, үзэгүүдые харасагаан, зарим нэгэ хүүрэй хажууда удаарһаар ябатараа, эндэ гансааран бэшэдээ һэжэг түрэжэ эхилбэб. Харааша лбаб. Зогсогшо газарһаамни тээ саана һүхөөр сабшажа унагааһан модоной түгсэг мэтэ түглыжэ, толгой нюсэгэн хүн нам руу нюргаараа харанхай һууба. Минии дүтэлхэдэ, тэрэ хүн гансхуулһэн толгойгоо үргэбэшьегүй, хагданда даруулшаһан элһэтэй шабарлиг дошо руу загсашаһан харасатай нюдөө тулгажархёод, һуумгашаа унташаһан мэтэ, хүдэлэнгүй һууба. Хүүрэй дошо дээрэ һаяхан таһалһан ургы сэсэгүүдэй бишыхан баглаа табигданхай. Хабтагайнуудые хабсаргажа хэһэн набтархан хүшөөдэнь залуу эхэнэрэй дүрэ һуулгагданхай. Тэрэнэй түрэһэн, наһа бараһан жэлнүүдээрнь баглахада үшөөл залуу ябахадаа буудуулһан дүрэнь янзатай. Асуудал табяад, сэдьхэлыень тэдхэһэн харюу тэсэмгэй хүлеэһэн, найдалаар дүүрэн зөөлэхэн харасатай эхэнэрэй дүрэ зурагые энэ хүшөөдэ харахада ёгүйшэг байба.

Хажуудахи хүнэйнгөө гүнзэгы гашуудалда дэншье һэнгэргүйгөөр хамааржа байһан ушартаа бэеэ зэмэлэн холодохо гэбэб: Саашалхымни тэндэ:

— Тамхин олдохогүй гү?— гэжэ бүдэхи хоолойгоор тэрэ хүн асуугаад, манатанги нюдөөр намайе шарайшалаад орхибо.

Тэрэнэй сагһаа эртүүр үбгэрһэн зүдэрүү шарай танил шэнгеэр үзэгдөөд, энэ хүниие түрүүшынхиеэ хаража байһанаа ойлгобошье, досоомни элдэб һэжэг түрэжэ эхилбэ:

Тэрэ дуугай һуужа, тамхи хэды һороһоной һүүлдэ:

— Эжэлээ алдаһан шубуун шэнги болоод һуунаб даа,— гэбэ.

Хажуудань ябан һуужа тамхилһан минии абяа гарахагүйдэ, намтай хөөрэлдэхэ һанаатайгаар:

— Һанаһанайм наран, сэдьхэлэйм сэсэг бэлэй даа. Юушэн би энэ дэлхэй дээрэ амиды ябанабиб. Хайшаа табисууртай юртэмсэб даа,— гээд уруугаа хаража, абяагүй һугшарба.

Танигдаагүй энэ хүнэй гашуудалда ямаршье туһа хүргэжэ шадахагүйл һэн хойноо эндэһээ минии холодоошомни дээрэ янзатай. Хажуудахимни намһаа зуруул эрижэ, тамхияа дахин носоогоод, һүргүйхэн хоолойгоор:

— Һанаһаймни жаргал энээхэн дошо доро булаатай юм даа,—гэбэ.

Уйтан энэ соорхойдо ороһон наранай һүлэмхи гэрэл бүри бүдэхиржэ, шэрэнгиин өөөроор боро хараан шэбээлжэ эхилээд, оршолонто юртэмсын өөөргүй амһар эндэ онгойжо эхилһэн янзатайгаар намда һанагдахадал гэбэ. Хажуудахимни нарата дэлхэймнай эгээлэй нэгэ хүн бэшэ, холын үе сагай һүүдэртэл һүүзылгэн һожоргүйгөөр харагдажа, үнэһэн хүхэ шарайдахи шэнжэгүй хооһон харасань зохидгүй бодол түрүүлжэ захалба.

Тэрэ нам тээшэ гэнтэ эгсээр эрьежэ:

— Ши юугээ бэдэржэ энээгүүр ябаһан хүмши?—гээд, досоо заригад гэмэ харасаар намайе шэртэбэ.

Ушараа ойлгуулхаяа үгэшье хэлэжэ үрдеэгүйдэмни тэрэнэй харасань һүлэмхи болоһоор намайе обёорхоёо болижо, урасхалгүй булагай шэнжэтэйгээр хүйтэршэбэ. Тохёолдогшо энэ үйлэ соо оройдоошье үлүү шэнги байһаншье һаа, эндэһээ мултархамни тиимэшье бэлэн бэшэл янзатай. Энэ хүниие үхэһэд дээрэ гансаарайнь орхёод, гэнтэ бодоод. ябашаханьшье бэрхэтэй шэнги.

Хадын энгэрээр зайгуултаһан һэбшээн хаанаһаашьеб бии болоо, үнгэрһэн хүнүүдэй булаша дээгүүр ургаһан сагдуул нарһадай оройнуудые һаршаганууулба. Шалажа мэдэрэлээ алдажархиһан үбдэгүүдээ эльбэжэ:

— Айл тээшээ алхалая даа,—гэжэ хэлэхэдэмни, тэрэ дороһоо шуухиран һанаа алдаад, аалихан үндыбэ.

Тэрэ газарһаа энэ хүнтэй һубарилдан ябахадаа, тэрэнэй жэгтэйхэн намтарай үйрхэйтэй танилсажа эхилбэб.

— Ши дайнай дезертирые хаража үзөө һэн гүш? — гэжэ тэрэмни хойноһоомни дуугарба.— Шинии буу үргэлэнхэй хүн хада, урдашни туулгаад ябаха ёһотойл байгаа хаб...

«Хайшаахан хүнөөр уулзашаба гээшэбиб» гэжэ досооһоо хүйтэ даалган, эгсээр гэдэргээ эрьежэ, боро хараан соо бүри һүр һүлдэгүйгөөрэ үзэгдэһэн тэрэ хүнөө ажаглан харабаб.

Тэрэ хүн шогложо дуугараагүй ха.

— Тиимэ даа, залуу нүхэр... Дезертир урдашни байна гээшэб... Энэ шинии урда... Нютагайнгаа хүнүүдэй урда... Ёһотойл дезертир...— Тэрэ зангирһан хоолойгоо заһаба.— Түрэһэн үриингөө урда... Ашанарайнгаа...

Урдамни орожо, тэрэ хэды алхам хээд ябатараа, гайхашаа баража зогсошоһон намда тэхэрижэ ерэбэ. Пальтогойнгоо богони захаар һалхинһаа нюураа халхалан, урдамни тэрэ абяагүй нилээд зогсобо.

— Ши Гармын Должоной хүбүүн гүбши даа?— гэжэ тэрэ үни хада наһа бараһан эхыемни дурдаба.— Багадаа һургуулида сугтаа һураһан зомди. Адли байнаш. Тиимэ гү?

— Тиимэ даа...

— Хөөрхы... Эсэгэшни Бадмаев Галдан... Ёһотойл дайшалхы офицер ябаа юм даа. Тиимэл ха юм даа, хүбүүн...

— Тамнай хэн гээшэбта?

— Эсэгынгээ нэрэ арюун һайханаар абажа ябаарай, хүбүүн,— гээд, тэрэ харгыһаа хадууржа, харанхы руу ябашаба.

— Байгыт, хайшаа ябаба гээшэбта?— гэжэ хойноһоонь ооголбоб.

Һүни болоһон хойно нүхэрэйдөө бусажа ерэбэб. Тохёолдогшо ушар тухайдаа хэлэхэдэмни, нүхэрэймни һамган дороһоо һанаа алдаад:

— Дулсанай эсэгэтэй уулзаа ха юмши даа,— гэбэ.

Нүхэрни баһа һанаа алдаба.

— Тэрэшни дайнай дезертиршье бэшэ ааб даа. Дайшалхы өөрын габьяатай хүн байха. Мууньлэ гэхэдэ, дайнай дүүрэхэдэ нютагаа бусаагүй юм. Баруун Украинада үлэшэһэн хүн. Үбгэрхэдөө түрэһэн нютагынь һанагдаад, бэеэ хэхэ газараа мүнөө оложо ядажа ябана,— гэжэ нүхэрни хэлэбэ...

Зал соо телевизор хаража һууһан үхибүүдынь дарья табилдан энеэлдэшэбэ. Шогтой хүхюун зүжэг сэнхир экранаар харуулагдана ха.

Михаил БАТОИН.

Ашаг үрэтэ ажалай,

...р энхэ байдалай түлөө

...ХИДАЛГАГҮЙ ...ШЭ АЯТАЙ ДАА

...оной кафе соо ...роо сугларжа, ...түхеэрэгдэһэн ...на һуунхай, хү... хөөрэлдэнэд. ...хубсалһан ка... рилэгшэд жэмэ... ...нүүд соо хэжэ, ...рааба.

...дэ, нүхэд! Анха ...мхидхэһэн архи... ...мнай нээгдэбэ, ...е хүтэлбэрилэг... ...вская эндэ суг... ...ээд, бултаниие ...шалба. Тэрэнэй дуунай-инстру... ...мблиин (хүтэл... ...ргей Дамбаев)

...бүхэн өөһэ... боложо, элдэб ...той конкурс... ...хилээ һэн. Нэн ...хэндэ һууһан залуу хүнүүд ..., хэн гэжэ нэ... хэлэжэ, тиигэ... ...дүтөөр танил... ...аа үдэшые хү... асуудалнуудта ...рысөөндэ орол... ...бүхы эрдэм мэ... ...түргэн болзор ...йлгэжэ» зүбөөр ...тэдэнэр орол... ...комсомолой ...инуудай түлөө. ...шэдэ хабаадаба.

...энэ дууе ямар ...һэмта? — гэжэ ...гай асуухадань. ...ребята» гэжэ ...байжа манай ...ул дарья табил...

...эр энэ дуунай ...бэ? — гэжэ тэрэ

... Дунаевскиин, ...Кумачай,— гэжэ ...до оролсобоб.

...зүбөөр ха... ...шье ехэ урма... ...бусад мүрысөө... ...жа эхилээ һэм... ...ай юун гэжэ бо... конкурсын шог ...энэ үдэшэдэ ...ралтайгаар ха... ...өөһэдынгөө һа... элирхэйлбэд. ...й забһарлалда ...ентальна ансам... дуунууд ханхи... ...л хатараа.

...конкурсын дүн... жюрин гэшүүд ...нэ жюрин гэ... ...й Ивалгын рай... ...хи секретарь ..., райсоведэй ...соёлой таһагые ...Хабитуева болон эрхимүүдтэ — ...дагшадта шан... ...аа.

бэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала,— гэжэ соёлой таһагые даагша М. Б. Хабитуева тодорхойлно.

Энэ үдэшын амжалтые Ивалгын райпогой ниитын эдеэ хоолой нэгэдэлэй (директорынь Д. Н. Цыренжапова) хүдэлмэрилэгшэд хубаалдаха эрхэтэй. Аятай зохидоор столнуудые түхеэржэ, амтан эдеэгээр хүндэлһэн хүнүүдтэ эндэ сугларагшад халуун баярые үнэн зүрхэнһөө хүргэбэ.

Хатар нааданһаа улаахан шарайтан болоһон хүбүүд, басагад хүхюу зугаатай болонхой, шадамар гоёор мүнөө үеын хатарнуудые гүйсэдхэнэ. Түргэн хүдэлсэтэй хүгжэм зэдэлжэ, үдэшын түгэсхэлдэ дуунууд наяраа...

— Энэ үдэшэмнай манай районой комсомолшуудай түрүүшын туршалга. Өөһэд өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэгты. Саашадаа бүри һонирхолтойгоор иимэ үдэшэнүүдые эмхидхэхэбди. Гансал бидэнэй үүсхэлһээ, үг зорилгоһоо бүхы юумэн дулдыдаха, — гэжэ ВЛКСМ-эй нэгэдэхи секретарь В. И. Мантатов бултаниие найдуулба.

— Иимэ үдэшэнүүд республика соомнай заншалта боложо байнхай. Жэшээлхэдэ, Северобайкальскда, Таксимодо һаяхан архи эмхидхэдэггүй үдэшэнүүд үнгэргэгдөө, тэндэ хүн зониинь олон байгаа. Би тэдэ үдэшэнүүдтэ хабаадаа һэм. Харин мүнөөдэр Ивалга тосхондо болоһон түрүүшын үдэшэ ехэтэ һайшаагдаа,— гэжэ өөрынгөө һанамжануудаар ВЛКСМ-эй обкомой инструктор Олег Павлов хубаалдаба.

Үнэхөөрөө энэ үдэшэдэ хабаадаһан залуушуулай нюурта голхорһон тэмдэг үзэгдөөгүй. Шогтой хүхюун болоһон хүнүүдэй һанаанда энэ үдэшэ ехэ тааруу, зохид, һайхан бодолнуудые үлөөгөө гэжэ мэдэхээр байгаа һэн. «Иимэ үдэшэнүүдые хэзээ үнгэргэхэбибди?» — гэжэ ВЛКСМ-эй райкомой секретариин асуухада, «Пятницада тааруу байха» гэжэ нэгэн дуугаар залуушуул харюусаа һэн.

— Иимэ үдэшэнүүдые эмхидхэхэдээ, түрүүн тусхай темэдэ зорюулха ёһотойбди гэжэ һананаб,— гэһэн дурадхал энэ үдэшын эдэбхитэдэй нэгэн, райбольницын комсомолой организациин секретарь оруулба.

Халюутын совхозой барилгашадай бригадир, намтай нэгэ столдо һууһан Сергей Будаевһаа «Танда энэ үдэшэ һайшаагдаа гү?» — гэхэдэм, тэрэ иигэжэ харюусаа һэн.

— Эгээл һайн юумэниинь — архигүйгөөр энэ үдэшын эмхидхэгдэһэниинь хэды зохид байгааб?!

Иимэ кафенүүдэй хүдэлмэриие дэмжэхэ, эдеэ хоолоор хангаха асуудалнуудта гүйсэд анхаралаа харьяата эмхи зургаанууд хандуулха зэргэтэй.

Манай корр.

РЕПОРТАЖ

«ҺУРАХЫЕНЬ УРИНАБДИ»

ЛВРЗ-гэй посёлогто оршодог техническэ мэргэжэлэй 6-дахи училищада ошоходомнай, мүнөөнэй түхэлөөр баригдаһан дүрбэн дабхар байшан холоһоо мантаин харагдана, досооньшье зохид байгаа ёһотой гэжэ бодомжолон, үүдэ татажа ороходо, гоёор шэмэглэгдэһэн уужам һаруул кабинедүүд олон.

Эрхим һурагшадай хүндэлэлэй самбартай, социалис уялгануудтай, мүн коридорнууд соохи элдэб стендүүдтэйнь танилсаһанай һүүлээр һуралсалай талаар директорэй орлогшо С. Х. Цыренова, хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшо Л. И. Давыдова гэгшэдтэй уулзаа һэмди.

— Училищимнай нээгдэһээр оройдоол хоёр жэл болохонь. Бидэ хүн зоной ажаһуудал хангалгын албанда хүдэлхэ хүдэлмэришэдые юһэн ондоо мэргэжэлээр бэлдэнэбди. Тоолобол, парикмахернууд, хубсаһа эсхэгшэд, оёдолшод, нэхэн оёгшод, радиомеханигууд, фотографууд, часы болон оёдолой, нэхэлгын машинануудые, ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг элдэб орео хэрэгсэлнүүдые заһабарилагшад болоно,—гэжэ С. Х. Цыренова хөөрэнэ. Харин энэ багахан хугасаа соо түйлаһан амжалтанууд, ушарһан бэрхэшээлнүүд болон шэнэ түсэбүүд тухайгаа тобшохоноор Л. И. Давыдова хөөрэжэ үгэбэ.

— Мүнөөдэр анха түрүүшынхиеэ «мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн мүрысөөн хубсаһа эсхэгшэдэй, парикмахернуудай, радиомеханигуудай дунда боложо байна, ошожо харахатнай гү?—гэжэ Л. И. Давыдова уриба.

Мүрысөөнэй үнгэргэгдэжэ байһан кабинедүүд соогуур ябажа ехэтэ һонирхон харабаб. Конкурсдо хабаадагшад хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагданхай, ехэл сүлөөгүйнүүд хүдэлжэ байгаа бэлэй.

Конкурсын дүримүүдтэй ахалагша мастер Г. А. Коварскаягай танилсуулхада, хабаадагшадай харюусалга тон ехэ гэжэ ойлгохоор һэн. Өөрынь үмдэһэн хубсаһанһаа эхилээд, хэһэн ажалайнь шанар, ажалдаа зохёохы ёһоор хандалга, гаргашалһан сагынь гэхэ мэтэ анхаралда абтаха байгаа. Тиигээдшье энэ конкурсдо хабаадалгань Ажалайнь дэбтэр соо түрүүшын бэшэг болон тэмдэглэгдэхэ байна. Илажа гарагшадта (парикмахернуудай дундаһаа — Таня Красинская, Наташа Кротенко, радиомеханигуудай дундаһаа—Миша Симакин, хубсаһа эсхэгшэдэй дундаһаа — Оля Мелькова, Инна Тарова) гэгшэдтэ тусхай шангууд, дипломууд барюулагдаа.

Бэедээ тааруулһан зохид хубсала үмдэнхэй, гоёхоноор үһэеэ һамнаһан хүн нюдэндэ уриханаар харагдадаг байна. Тиимэһээ хүн зоной ажаһуудалые хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал бүришье хүндэтэй, харюусалгатай болоно гээшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, үдэр бүри эдэнэй ажалтай бидэ ушардаг байнабди. Тиимэһээ бэрхэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэн һургаха гээшэ энэ училищиин мастернуудай, багшанарай нангин уялга болоно ха юм. Һуралсалай шэнэ жэлдэ гутал урлан оёгшодой бүлэгые энэ училищада абаха түсэбтэй байһанаа Л. И. Давыдова мэдүүлээ һэн.

Хүн зоной ажаһуудалые хангалгын албанда хүдэлхэ хүдэлмэришэдые бэлдэдэг училищинууд Зүүн Сибирьтэмнай тиимэшье олон бэшэ гээшэ ааб даа. Тиимэ дээрэһээ манай Улаан-Үдэдэ иимэ училищиин нээгдэһэниинь һайн байна. Эндэ элдэб хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагданхай, һаруул кабинедүүд, сүлөө сагаа ашатуһатайгаар үнгэргэхөөр олон спортивна секцинүүд, кружогууд эмхидхэгдэнхэй. Хүдөө нютагуудһаа ерэһэн һурагшад шэнэхэн табан дабхар хамтын байрада нэгэ таһалгасоо хоёр хоёроороо, гурба гурбаараа байрлана.

— Танай газетээр дамжуулан, хүдөө нютагай һургуулинуудта 8-дахи, 10-дахи классуудые дүүргэһэн хүбүүд, басагадые манай училищада ерэжэ һурахыень уриха байнабди, — гэжэ Л. И. Давыдова хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлээ һэн.

А. ЦЫРЕНОВА.

БАГА ЯРУУНЫН ЭРЬЕДЭ...

Яруунын районой Тулдуун һууринда ажаһуугшад Бага Ярууна нуурай эрье шадар гаража, стадион барижа эхилбэ. Дайнай болон ажалай ветерануud К. С. Середин, Д. П. Балданов, Т. Б. Цыреторова, Г. С. Сорокин, П. П. Торгеев болон бусад өөһэдын һайн дураар стадионой барилгада хабаадалсана. Сурхарбаанай эхилтэр энэ барилгаа дүүргэд, эндэ хүдэлжэ олоһон мүнгэеэ Чернобыльскын АЭС-эй туһаламжын жасада оруулха гэжэ шиидэнхэй.

Энэ һайхан хэрэгтэнь түрэл ажахынь барилгын материалнуудаар гүйсэд хангана. Һаяын үдэрнүүдтэ стадион дээрэ футбол, волейбол наадаха талмайнууд, урилдаанай зүргэнүүд, бүхэ барилдаанай газар бэлдэгдэжэ, зунай ехэ найр наярха ёһотой. Тиихэдэ харагшадай һууха табсангууд, трибунанууд түхеэрэгдэхэ. Эндэхи оршон тойронхи үзэсхэлэнтэ байгаали стадионой түхэл шэнжые гоё һайхан шэнжэтэй болгоно. Бага Ярууна нуурһаа һэрюухэнээр һэбшээлээд, дүтэ шадар ургаһан модоной хангал иишэ ерэжэ амарагшадта таатай зохидоор үзэгдэхэнь лабтай.

К. СУДАНОВ.

ТАСС ХИЛЫН САДАНАҺАА

ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Эб найрамдал хангахаһаа, буу зэбсэгүүдые нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахаһаа, тэрэниие ондоо тээгүүр тараалгые зайсуулхаһаа хойшолуулашагүй шухала зорилго мүнөө байхагүй гэжэ Советскэ Союз, тэрэнэй ханинар болон союзнигууд найдажа байһанаа мэдүүлнэ. Ядерна дайе зайсуулан сараха, ядерна буу зэбсэгүүдые үгы хэхэ хэрэгтэй гэжэ СССР үшөө дахин тэмдэглэнэ. Энээнһээ уламжалан, Советскэ Союз ядерна буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр усадхаха программа табяад, замбуулинай дайдые «одото дайнай» бэшэ, харин «одото амгалан байдалай» газар болгохын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ Чепелиин станок бүтээгшэдэй митинг дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой, ВСРП-гэй Генеральна секретарь Я. Кадарай хэлэһэн үгэнүүдые, совет-венгер хөөрэлдөөнүүдые уласхоорондын олониитэ зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ. М. С. Горбачевой хани ёһоной албанай хэрэгээр Венгридэ ошоод байһан тухай мэдээсэлые, Чепелиин станок бүтээгшэдэй митинг дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгын дүүрэн текстые Венгриин бүхы газетэнүүд ехэ гаршагууд доро толилбо. «Хүсэ нэмээһэн хани барисаан» гэһэн гаршагтай редакционно статья «Непсабадшаг» газетэ толилуулба. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин албанай хэрэгээр ерэлгэ бүхы венгер арадта шухала үйлэ хэрэг болобо. Хоёр ороной болон хоёр партиин хоорондохи харилсаае улам бата бэхи болгохо тухай, дэлхэй дээрэхи оршон байдалые улам һайжаруулха тухай үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болобо.

Тон шухала удха шанартай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, ниитэ нэгэн һанал бодолтой байһанаа КПСС-эй ЦК-гай болон ВСРП-гэй Генеральна секретарьнар элирхэйлэн мэдүүлээ.

Нүхэр М. С. Горбачевой хани ёһоной албанай хэрэгээр ерэлгэ манай арадуудай хани барисаае саашадань бэхижүүлгэдэ нүлөөлхэ, венгер-совет олон талын харилсаанда, хоёр ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгада шэнэ түлхисэ үгэхэ байһандань этигэн найданабди гэжэ «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ.

ПРАГА. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, сэрэгэй хёмороо зүриншэлдөөе зансуулан сараха гээшэ уласхоорондын оршом соо социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хамтын политикын гол зорилго болоно гэжэ «Руде право» газетын шэнжэлэл соо хэлэгдэнэ. Политическа зүбшэлэлгын комитедэй Софида болоһон зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоһон энэ хараа шэглэлые дэлхэйн олониитэ халуунаар һайшааһан байгаа. Социалис оронуудай эб найрамдалта ехэ үүсхэлнүүд американ захиргаанай гэмээр бэелүүлэгдээгүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Ушарынь гэхэдэ, американ захиргаан эб найрамдал хангаха буу зэбсэгүүдые хуряаха хүсэлэл оролдолгонуудые бэелүүлгэдэ һаад тойбо ушаруулһан байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой 1986 оной январиин 15-да хэһэн Мэдүүлгэ соо найруулагдаһан Советскэ Союз эб найрамдалта шухала дурадхалнуудые оруулһан байгаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Уласхоорондын — политическа эгээл шухала асуудалнуудые, нэн түрүүн энэ зуун жэлэй эсэс болотор ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха асуудалнуудые шиидхэхэ харгы замууд тус документ соо харуулагдаа һэн. Зүгөөр Вашингтон энэшье үүсхэлдэ харюу үгэбэгүй.

БЕРЛИН. Дайнай ба эб найрамдалай асуудалда Советскэ Союз бүтэмжэтэй һайнаар, харюусалгатайгаар хандадаг юм гэжэ «Нойес Дойчланд» газетэ батална. Ядерна буу зэбсэгые бүрин хүсэдөөр усадхаха талаар Советскэ Союзай хараалһан программые тэрэнэй ханинар болон союзнигууд, ушар ёһо ойлгохо бүхы хүнүүд эдэбхитэйгээр дэмжэнэ.

СОФИ. Ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршолго хүн түрэлтэнэй аюулгүй байдалые хангаха аргатай байна гээд Советскэ Союз, бусад социалис оронууд тоолоно гэжэ «Работническо дело» газетэ тэмдэглэнэ. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Женевэдэ болоһон уулзалгын һүүлээр тохёолдоһон таарамжатай һайн арга боломжонууд империалис гүрэнүүдэй гэмээр буруу һүргэгдэшэһэн байгаа. Европодо — Атлантикаһаа эхилээд, Ураал хүрэтэр — юрын буу зэбсэгүүдые хорооходо программын элдэб асуудалнууд Варшавска Договорой Политическа зүбшэлэлгын комитедэй Будапештдэ боложо байһан зүблөөн дээрэ хэлсэгдэхээр хараалагдана.

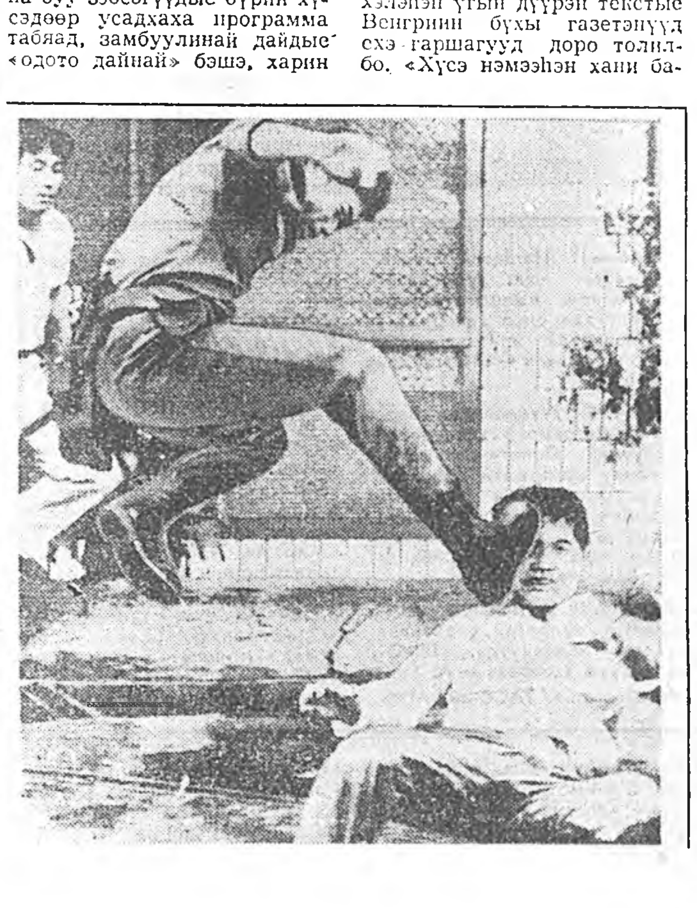
НЬЮ-ЙОРК. Ядерна элшэ хүсые аюулгүйгөөр хүгжөөлгын уласхоорондын гүримые бэхижүүлхын түлөө Москва тэмсэнэ гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ. Хохидогшодто түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ, гэр байраар хангаха, материальна бусад туһа хүргэхэ тухай уялгануудые гүрэнүүдэй абаха хуули гүрим тогтоохые М. С. Горбачев дурадхаба.

Атомна электростанцинуудта болоһон аюул усалһаа хохидогшодто туһаламжа үзүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн уласхоорондын хуулиин ёһо гүримүүдые баталхые совет хүтэлбэрилэгшэ уряалба гэжэ АП агентство мэдээсэнэ.

ЛОНДОН. Атомай элшэ хүсые амгалан тайбанаар хэрэглэлгые хүгжөөхэ, атомна элшэ хүсэнүүдтэ болоһон аюул усалые усадхаха талаар шэнэ хэмжээнүүдые абахые Москва дурадхаба гэжэ Рейтер агентство дамжуулна.

ПАРИЖ. Атомай элшэ хүсые амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэлгэдэ аюулгүй байдалые хангалгын гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хэдэн дурадхалнуудые оруулба гэжэ «Антенн-2» гэжэ телепрограмма тэмдэглэнэ. Шэнэ түхэлэй реакторые байгуулха талаар оронуудай атомна элшэ хүсэндэ хэрэглэхэ талаар МАГАТЭ-гэй оршондо харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ шухала гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ.

ДЕЛИ. Замбуулинай дайдые «одото дайнай» бэшэ харин «одото амгалан байдалай» газар болгохые хараалдаг СССР-эй тон шухала дурадхалда США болон баруунай бусад гүрэнүүдэй анхаралаа хандуулаа һаань ехэ удха шанартай байха һэн гэжэ «Хиндустан таймс» газетэ бэшэнэ. Замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргалгые зайсуулан саралгада дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй ашатуһада харюусаха байна.

...ЕЙ. Энэ ороной бүлэг хүдэлмэришэд американ ...дахи филиалые булимтаран абаад, хоёр часай ...эл хэбэ гэжэ Иодо цусин агентство һаяхана мэ... ...ингэжэл Урда Корейн хүн зон засагаархидай хэр... ...дта, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэгшэдые һү... ...нүүдтэнь харюусана гээшэ. Америкын тухирал... ...дын хэгдэжэ байһыень тэдэнэр һайн ойлгоно ...хадаа американ тугуудые галдаа. США-гайхи... ...торһоомнай зайлагты гэһэн эрилтэ табяа.

...рэ: Сеулай засагаархид буһалгаалагшадые нигэ...

ТАСС-ай фотохроника.

КУРТ ВАЛЬДХАЙМ – АВСТРИИН ПРЕЗИДЕНТ

ВЕНЭ. Орон дотор үнгэргэгдэһэн һунгалта дээрэ Австриин оппозиционно арадай партиһаа (АНП) кандидат Курт Вальдхайм ороной президентээр һунгагдаба. Урда тээнь энэ политическа ажал ябуулагша гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаал эзэлһэн, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна секретаряар хоёр дахин һунгагдаһан юм. Даб дээрэхи тусхай баримта мэдээнүүдэй ёһоор, президентын тушаалда Р. Кирхшлегерые һэлгэхээ байһан К. Вальдхаймай түлөө һунгагшадай 53,9 процентнь дуугаа үгэбэ.

Президентын һунгалта хоёр тураар үнгэргэгдөө. Ушарынь гэхэдэ, майн 4-дэ болоһон дуугаа үгэлгын үедэ 4 кандидадай нэгэниинньшье диилэнхи олонхиин дуу абажа шадаагүй һэн. Эдэ һунгалта айхабтар шанга тэмсэлдэ үнгэрһэн байгаа. Дүрбэн һара шахуу сагай турша кандидадууд орон соогуур ябажа, хэдэн зуугаа суглаанууд дээрэ үгэ хэлэбэ. Адаглагшадай тэмдэглэһэнэй ёһоор, ерэхэ хабар национальна Советдэ (парламент) үнгэргэгдэхэ һунгалтада бэлэдхэлэй мүнөө одоо дотор үргэнөөр дэлгэржэ байхадань, һунгуулиин кампани иимэ орёо хурса байба гэжэ адаглагшад тэмдэглэнэ.

МҮНӨӨДЭР ЗЭДЫН РАЙОНОЙ ТҮБ — ПЕТРОПАВЛОВКАДА РЕСПУБЛИКЫН СПОРТЫН ЗУНАЙ НААДАН ЭХИЛХЭНЬ

Гал... Ямар ехэ хүсэн гээшэб! Эртэ урда сагай хүн түрэлтэн галай хүсөөр ажамидаралаа залгуулдаг байбалнь, мүнөө имагтал галай шэдитэ хүсөөр булад түмэр хайлуулагдана, үбшэн хүнүүд эмшэлүүлэгдэнэ, замбуулинай онгосо болон хэмэл одон ниидхүүлэгдэнэ. Гэхэ зуураа гал һүр жабхаланта һүлдэтэй юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда унагшадай дурасхаалай мемориалнуудта Мүнхэ зула бадаруулагдана, спортын ехэ-ехэ наадануудай үедэ мүн лэ гал носоогдоно.

Үсэгэлдэр үглөөгүүр Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой булад хайлуулгын цехэй нэгэ пеэшэнэй хажууда хүн зон олоороо суглараба. Республикын хүдөөгэй спортын зунай нэгэдэхи наадануудай үедэ бадаржа байха галые носоолгын баяр ёһололдо тэдэнэр ерэһэн байна.

ЛВРЗ-гэй спортивна клубай түрүүлэгшэ В. Д. Филатов баяр ёһололой митингые нээгээд, иигэжэ хэлэбэ:

ЗЭДЫН ТАЛА РУУ ЗЭЛЭ ТАТАБА

— Республикымнай хүдөөгэй ажалшадай, спортсменүүдэй ехэ һайндэр үглөөдэр Петропавловка һууринда эхилхэнь. Энэ хадаа хүдөөгэй спортсменүүдэй ехэ шалгалта, харалга болохо ёһотой. Предприятиимнай шефтээ абаһан Яруунын районой колхоз, совхозуудта өөһэдын нааданууд һаяхан үнгэргэгдэбэ. Районой суглуулагдамал командын республиканска наадандa бэлдэлгэдэ бидэ али болохоор туһалаабди. Тэдэнэр нааданuудта хабаадахаар бэлэн гэжэ элидхэнэб.

Удаань заводой түрүү булад хайлуулагша А. Г. Темников мэнэ һая пеэшэн сооһоо абтажа, гал дүлөөр соробхилжо байһан буладһаа гал носоогоод, заводойнгоо спортивна клубай тренер, спортын мастер В. Трунёвто тэрэниие барюулба. В. Трунёв, тэрэниие халан абаха хүнгэн атледүүд— спортын мастер В. Дульянинов, спортын мастерта кандидат С. Лощенко гэгшэд цехһээ гаража Соведүүдэй талмай тээшэ зорибо.

Соведүүдэй талмай. 8 час 30 минута. Талмай дээрэ бодхоогдоһон В. И. Ленинэй хүшөөдэ эдэ гурбан хүбүүдэй дүтэлхэдэ, оркестр баярай хүгжэм наадана. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой агитаци болон пропагандын таһагые даагша В. В. Конечных нааданууудай галые дамжуулгада зорюулагдаһан митингые нээбэ. СССР-эй Гимн һүр жабхалантайгаар талмай дээрэ зэдэлбэ.

— Хүдөөгэй спортын нааданuудта носоогдохо галые абаашаха талаар хүнгэн атледүүдэй эстафетэ ниислэл хотын гол талмайһаа гарахань гээшэ, — гэжэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын Горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. К. Агалов хэлэнэ.— Буряад ороной индустриин түрүүшын предприятиин пеэшэнэй галһаа хүдөөгэй спортын нааданuудай галай носоогдоһон ушар ехэ һүлдэтэй, удха шанартай. Городууд ба хүдөө нютагуудай хоорондохи харилсаа холбоон жэлһээ жэлдэ хүгжэн үргэдэнэ. Хүдөөгэй халуун кампанинуудта городойхид ехэ туһаламжа үзүүлдэг заншалтай. Олон барилгануудые бодхоолсоно. Мүн спортын талааршье харилсаан үргэдэнэ. Энэмнай хүдэлмэришэн ангиин ба колхозно таряашадай бата нэгэдэлые гэршэлэн харуулна. Бата нэгэдэлынь бэхижэг лэ— гэжэ В. К. Агалов хэлэбэ.

Митингдэ хабаадагшад В. И. Ленинэй хүшөөдэ баглаа сэсэгүүдые табиба.

Удаань гал бариһан ЛВРЗ-гэй спортсменүүд Улаан-Үдын индустриальна техникумэй спортсменүүдтэ галаа дамжуулба. Тэдэ республикын ниислэл хотын гол талмайһаа зэрэлгээтэ һайхан Зэдын тала руу зэлэ татан һубэриба.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. ЛВРЗ-гэй булад хайлуулагша А. Г. Темников гал носоожо байна. 2. Заводой спортсменүүд Соведүүдэй талмай тээшэ гүйлдэжэ ябана.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ПРОГРАММА

ИЮНИИН 13-най үдэр Петропавловкын стадион дээрэ үглөөнэй 10 часһаа гиир үргэлгээр, һур харбалгаар мүрысөөнүүд эхилхэ юм. Мүн спортын-соёлой комплексын зал соо эхэнэрнүүд, эрэшүүлэй командануудай дунда волейболоор мүрысөөнүүд болохо. «Мир» колхозой стадион дээрэ Зэдын, Кабанскын районуудай, Петропавловкын стадион дээрэ Иволгын, Сэлэнгын районуудай командануд футболоор наадаха.

Мүн эндэ үглөөнэй 11 часһаа буряад барилдаагаар мүрысөөн үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Үдэшын 6 часта ехэ мүрысөөндэ сугларһан спортсменүүдэй парад-жагсаал боложо, һайндэрэй нээлгэдэ зорюулагдаһан мүрысөөнүүд болохо.

ИЮНИИН 14-нэй үдэр районой түб һууринай стадион дээрэ үглөөнэй 10 часһаа эхэнэрнүүд 100 метрэй зайда урилдаха, эхэнэрнүүд утые харайлгаар мүрысэхэ юм.

Ядро түлхилгөөр, волейболоор, һур харбалгаар, буряад барилдаагаар, аргамжа таталгаар һонирхолтой мүрысөөнүүд үглөөнэй 11 час 30 минутаһаа эхилхээр хараалагдана.

ИЮНИИН 15-най үдэр Петропавловкын стадион дээрэ үглөөнэй 10 часһаа аргамжа таталгаар, соёлой-спортын комплексын зал соо эрэшүүл, эхэнэрнүүдэй дунда волейболоор мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ. Зэдын, Загарайн, Кабанскын, Иволгын, Хойто-Байгалай районуудай командануудай дунда футболоор түгэсхэлэй мүрысөөнүүд үглөөнэй 10 часһаа эхилхэ.

Үдэрэй 2 часһаа мүрысөөнэй түгэсхэлдэ зорюулагдаһан баяр ёһолол болохоор хараалагдана.

Мүрысөөнэй ахамад судьягаар Социалис Ажалай Герой, СССР-эй гүрэнэй шангай лауреат, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Зэдын районой Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Г. Л. Рабдаев томилогдонхой.

СОЁЛШОДШЬЕ ОЛООРОО ХАБААДАХА

Буряад оронноймнай уран һайханай коллективүүдэй эрхим түлөөлэгшэд республикын хүдөөгэй спортын зунай нэгэдэхи нааданuудта хабаадагшадые соёлой талаар хангахань. Мүнөөдэр Петропавловкын гол стадион дээрэ нааданиие нээлгын баяр ёһололдо театрализованно спортивно-уран һайханай ехэ үзэгдэл харуулагдаха. Тэрэнэй сценариие Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной Я. Гашегай нэрэмжэтэ шангай лауреат В. Измайлов бэшэжэ, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай багша В. Комаровтой суг найруулан бэлдэбэ.

Энэ ехэ театрализованно үзэгдэлдэ хэдэн зуугаад хүн хабаадалсаха. Жэшээлхэдэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай «Алтан Булаг», Иволгын районой Оронгын совхозой «Оронго», Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищиин «Найдал», Хяагтын соёлой городской байшангай бальна хатарай «Ритм», Захааминай районой Санагын совхозой «Санага» болон бусад ансамбльнууд. Тиихэдэ хүдөөгэй спортын һайндэр эмхидхэжэ байһан эзэн районой предприятинуудай, колхоз, совхозуудай уран һайханай коллективүүд ехэ бэлэдхэл хэнхэй.

— Нааданuудта хабаадагшадые, айлшад болон олон тоото харагшадые соёлой талаар хангаха ехэ программа бэлдэгдээ,— гэжэ РНМЦ-гэй соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша Н. Г. Дансорунова хэлэнэ. — Нааданuудые нээлгын, хаалгын баяр, ёһололнуудта театрализованно үзэгдэлнүүд харуулагдаха. Архидалгагүй кафедэ үдэшэ, Соёлой ордон соо спортивно-уран һайханай «О, спорт, ши эб найрамдалши!» гэһэн үдэшэ үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Тиихэдэ нааданuудай үедэ үйлсэнүүд, стадионууд дээрэ, соёлой байшангууд соо уран һайханай коллективүүд концерт, нааданuудые харуулха юм.

Уран зохёолшод, поэдүүд болон композиторнуудтай уулзалганууд болохо. Эдэ уулзалганuудта поэдүүд Г. Чимитов, С. Ангабаев, А. Румянцев, А. Улзытуев, композиторнууд А. Андреев, В. Юшин, республикын габьяата артистнууд Г. Эрдынеев, К. Миткинов, филармониин дуушан С. Данзанэ, концертмейстер Е. Тихонов болон бусад хабаадалсаха.

Гүрэнэй ород драмын театрай бүлэг артистнууд Петропавловка һуурин мордобо. Тэдэнэр Б. Рацер, В. Константинов гэгшэдэй «Стихийное бедствие» гэһэн зүжэг харуулха.

Х. СОКТОЕВ.

НАЙДАМТАЙ ТҮХЕЭРЭЛГЭ ХЭРЭГТЭЙ

Июниин 1-дэ үнгэргэгдэһэн районой хүдөөгэй спортын зунай нааданuудта Бэшүүрэй совхозой спортсменүүд эмхитэйгээр ба эдэбхитэйгээр хабаадажа, спортивна һайн илалтанuудые туйлаба. Илангаяа мори урилдаанай бүхы зүйлнүүдээр хатарша моридой харайлгын, тэргэтэй моридой урилдаанда илажа, нэгэдэхи һууринуудые эзэлээ.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар электрик Зорикто Бадмаев, багша Баир Цыренжапов районой чемпионууд болобо. Тиихэдэ малшан Б. Доржиев, электро-гагнуурша С. Степанов гэгшэд хоёрдохи һууринда гараба. Гиир үргэлгөөр Степан Степанов, 100 метрэй зайда урилдалгаар— Цыден Цырендоржиев эрхимлэбэд.

Бэшүүрэй совхоздо спортдо дуратайшуул олоншье һаа, элдэб зүйлнүүдээр һуралсал, һорилгонууд спортивна талмайнууд, культурын байшанда, һургуулиин спортын зал соо үнгэргэгдэдэг юм.

Спортсменүүдые һурган хүмүүжүүлхэ эдэбхитэдшье бии. Барилдааша бүхэнүүдые ажалай ба дайнай ветеран Бато Цыренжапович үндэр наһатайб гэнгүй ехэ дуратайгаар хүмүүжүүлдэг. Бокс, хүнгэн атлетикээр спортсмен-разряднигууд, агрономууд Константин Цыренович Бадмаев, Бато Шоймполович Цыбенов гэгшэд һуралсал һорилгонуудые үнгэргэдэг юм. һайн үүлтэрэй гүйгөөшэ, хатарша моридые үсхэбэрилхэ, һургаха, һорихо талаар моридой фермые эрхилэгшэ Иван Степанович Беляев ехэ юумэ хэһэн байна.

Физкультура ба спортые хүгжөөхэ талаар ажахыда арга боломжо бии. Тэд материальна бааза мүнөө дээрээ һула. Спортивна хэрэгсэлнүүд дутамаг, һургуулиин спортын зал, талмай юрэдөөл болбосон түхэлтэй болонхой. Шэбэртэ, Дабаата нютагуудтахи спортивна талмайнууд дээрэ нюдэндэ торолдохо юумэнүүд үгы тоонойл.

Д. ТОГОШИЕВ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

Буряадай кукольна театрай байшан соо һонирхолтой уулзалга һаяхан үнгэргэгдэбэ. Республикын бүлэг журналистнуудай анхаралда В. Тихвинский Н. Азов хоёрой «Кто заплетает гривы лошадям» гэһэн зүжэгые театрайхид дурадхаа. Тээмэндэ тус театрай коллектив Томск хото ошожо, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй кукольна театрнуудай фестивальда хабаадалсахадань,

ТЭРШЭЭХЭН УНАГАН ТУХАЙ

энэ зүжэгынь онсо тэмдэглэгдэһэн байна.

Халуун хүйтые дабаһан түрэлхидэйнгөө — Морин-абын (Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Шульгин), уян зөөлэн сэдьхэлтэй Гүүн-эхын (артистка О. Нечетова) үгые дуулангүйгөөр гүлмэрхэн унаган (артист Н. Ишенин) тэдэнһээ тэрьедэжэ, танигдаагүй оршон байдалтай өөрөө танилсана. Ямар байхадаа үнэн нүхэр байхаб: хүсэ шадалтайдаа гү, али һайхан һанаатайдаа гү гэһэн бодолнууд бишыхан унаганай сэдьхэлые хүлгүүлнэ. Энэ асуудалай «зангилаае» тайлбарилхын тулада арьятан шоноһоо шандагые абарна, хара һанаата харсага шубууе элишэлнэ. Тиигэжэ унаган үнэн сэхэ, эрэлхэг зоримгой нүхэр байһанаа гэршэлнэ.

Удаань һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Театрай ахамад режиссер С. В. Столяров зүжэгтэ хабаадалсаһан артистнуудтай сугларагшадые танилсуулаад, зохёохы хараа түсэбүүд тухай хөөрэжэ үгэбэ.

— Томскдо болоһон фестиваль дээрэ энэ зүжэгэймнай шүүмжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэндэ баяртайбди,— гэжэ С. В. Столяров хөөрэнэ. —Мүнөө зунай саг түлэгтөө орохонь. Тиимэһээ пионернүүдэй лагерьнуудта, хүүгэдэй саадуудта ошожо, зүжэгүүдээ харуулхабди.

Эндэ нэгэ ушар дээрэ тогтонгүй гарахын аргагүй. Ушар юуб гэхэдэ, зүжэг сценэ дээрэ бэшэ, харин театрай багахан фойе соо харуулагдаа. Театрай зохёохы коллективэй һайн зүжэгүүдые табижа, өөһэдынгөө эдир харагшадта харуулха гүйсэд арга боломжогүй, театрай байшангай заһабарилга нилээд унжагайна гэжэ сугларагшад онсо тэмдэглээ. Воронеж, Магнитогорск хотонуудта кукольна театрай байшангууд хүүгэдэй ёһото үльгэр домогой ордон мэтэ гэһэн һүраг суу дэмы гараагүй ёһотой. Тиимэһээ энэ асуудалда республикын Соёлой министерство, Улаан-Үдын горгүйсэдкомой соёлой таһаг болон харьяата бусад эмхинүүд анхаралаа хандуулжа, һаяын сагта бодомжотой хэмжээ абаха бээ гэжэ найдагдана. Илангаяа эдир харагшад хүлеэнэ...

Б. ДАРИЕВА.

БАЙГАЛ ШАДАРАЙ НЮТАГУУДААР

Улаан-Үдын авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордоной дэргэдэхи «Прометей» гэһэн арадай театр заншалта гастрольдоо гараба. Эгсэ хорин жэлэй саана байгуулагдаһан энэ коллектив Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Р. М. Ефимовагай хүтэлбэри доро Прибайкалиин болон Баргажанай районуудай колхоз, совхозуудай ажалшадта уран бэлигээ харуулхань.

Арадай театр А. Гельманай «Зинуля», А. Раскинай «Һуулшын найдал» гэһэн пьесэнүүдээр найруулагдан табигдаһан зүжэгүүдые малшад, механизаторнуудай анхаралда дурадхаха байна.

Манай корр.

СЭЛЭНГЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭ...

ЭРХИМ АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Залуу ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис м... онсо шалгарагшадые аяншалгын түлбэригүй путев... урмашуулдаг заншал ВЛКСМ-эй Гусиноозерскын ... бии. Уласхоорондын залуушуулай аяншалгын «Спу... бюрогой путевконуудаар шагнагдаһан ажалай бү... шүүл Хара далайн шадарай городуудаар аяншалһан... Одессэ, Севастополь, Новороссийск герой-го... Ялта, Сухуми болон Батуми хотонуудаар тэдэнэр ... дайшалхы алдар солын ба дурасхаалта газарнуудт... олохон музейнүүдтэ ороһон, мүн Хара далайн ... байгаалитай танилсаһан байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Бат... ев, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалиш... Гармаев болон ажалай бусад түрүүшүүл аяншалаа... эхэ хониноо 100 хурьга абаһанайнгаа түлөө, Се... жэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1110 килограмм һү... циалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэнэй... аяншалха эрхэдэ хүртэһэн байна.

ХАРАЛГАДА ИЛАБА

«Востоксибуголь» нэгэдэлэй предприятинууд бо... зургаануудай уран һайханай коллективүүдэй зональ... Эрхүүгэй областиин Черемхово хотодо болобо. Х... ной нүүрһэнэй уурхайн уран һайханай коллектив ... урагшатайгаар хабаадалсажа, нэгэдэхи һуури эзэ...

Түс харалгын Эрхүү хотодо үнгэргэгдэһэн түгэс... цертдэ республикымнай түлөөлэгшэдэй олохон ... оруулагдаа. Буряад арадай дуу гүйсэдхэһэн М. ... «Сэрэгшэ тухай дуу» гүйсэдхэһэн хүдэлмэришэн ... скиие, «Илалта», «Зүргэ харгы» гэһэн дуунуудые ... һан Г. Паньковые харагшад халуун альга ташалгаар ... лаа. Тэрэшэлэн хоор, эхэнэрнүүдэй дуунай бүлэг с... дай һайшаалда хүртэһэн байна.

Б. ДЫМБР...

МАНАЙ АЙЛ...

АРАДАЙ СЭДЬХЭ... ГҮН СООҺО...

Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрта Эстониин ССР-эй Наукануудай академиин эрэшүүлэй хоорой концерт ехэ амжалтатайгаар үнгэрбэ. Эстониин студентнэрэй хоорто урдань эдэбхитэйгээр хабаадалсагшадай үүсхэлээр 1958 оной мартын 10-да эмхидхэгдээд, республика соогоо суурхаһан энэ коллективэй уран гүйсэдхэлгые хараха, шагнахаяа ерэгшэд тон олон байгаа.

Концертын эхилхын урда тээ энэ хоорой уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, дирижер Пеэтер Перенс гэгшэтэй уулзаһан байнабди. Энэ нүхэр 1963 ондо Таллин хотынгоо гүрэнэй консерваториие дүүргэжэ, хоорой дирижерой мэргэжэлтэй болоһон байгаа. Мүнөө П. Перенс Г. Отсын нэрэмжэтэ Таллинай хүгжэмэй училищида багшалхынгаа хажуугаар дурсагдагша коллективэй, мүн Я. Помпын нэрэмжэтэ Соёлой ордоной хүбүүдэй хоорой дирижер юм.

— Таллинай консерваториин хоорой дирижированиин кафедрые даагша, Эстониин ССР-эй арадай артист, профессор Арво Ратасепп республикынгаа Наукануудай академиин эрэшүүлэй, мүн эхэнэрнүүдэй хоорнуудай ахамад дирижер юм. Тэрэ хадаа хоороор гүйсэдхэгдэдэг олохон зохёолнуудые найрууланхай, — гэжэ нүхэр П. Перенс хөөрэнэ.

— Хооройнгоо бүридэл тухай хөөрэжэ үгыт.

— Академическэ олон мэргэжэлтэй зон манда бии. Жэшээлхэдэ, инженернүүд, агрономууд, геологууд, хэлэ болон бэшэг шэнжэлэгшэд мүн бусадшье гэхэ мэтэ. Тэдэнэй тоодо эрдэмэй зургаан доктор, профессорнууд, 18 кандидат оролсоно. Юрэдөө 1983 оной бүридхэлөөр манай хоор зуу гаран гэшүүдтэй байгаа юм.

— Программатнай ямар зохёолнуудһаа бүридэнэб?

— Эмхидхэгдэһээр үнгэрһэн 28 жэл соо манай коллектив 70 шахуу концерт үгэжэ, тэдэн дээрэ 400 шахуу хоорой зохёолнууд гүйсэдхэгдөө. Нэн түрүүн эстон арадайнгаа, мүн СССР-эй арадуудай болон мүнөө үеын композиторнуудай дуунуудһаа гадна, оратори, кантата, поэмэ гэхэ мэтын томо зохёолнууд репертуартамнай оруулагданхай. 1978 ондо манай коллектив Эстониин ССР-эй габьяата хоор гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

— Хооройтнай дуушад мэргэжэлтэ ажалайнгаа хажуугаар өөһэдынгөө эдэбхи хэшээлээр лэ эрилтэ ехэтэй, нарин шадабаританай искусствын энэ коллектив гээшые байгуулаа юм байна. Али сагтаа, ямар концертнүүдтэ хабаадалсадаг байнабта?

— Ажал хүдэлмэриһөө сүлөө сагтаа сугларжа, шэнэ дуу, зохёолнуудые сээжэлдэдэг, нэгэ амин доро гүйсэдхэжэ һурадаг байнабди. Өөһэдөө аминдаа концерт үгэхэһөө гадна, республикадаа үнгэргэгдэдэг дуунай болон дуушадай һайндэрнүүдтэ, мүн хоорнуудай конкурс, фестивальнуудта заатагүй хабаадалсадаг гээшэбди. Энэ мүнөөшье байгша онойнгоо амаралтын хаһые хэрэглэн, Буряад орондо анха түрүүшынхеэ ерэбэбди.

...Театрай зал соо гэрэлдэнгүүд аалихан запиржа, сценэээр дүүрэн 60 гаран дуушад дүрбэн зэргэ болон гаража ерэнэ. Дирижер Пеэтер Перенсын гарнуудай шэдитэ хүдэлсөөр холоһоо эхитэй гүн ехэ аялга дэгжэн гарана. Энэ хадаа композитор М. Людиг гэгшын зохёоһон «Толон» гэжэ дуун һэн.

— Гол түлэб энэл дуугаар Эстониин дуунай һайндэрнүүд захалдаг юм,— гэжэ концерт хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлнэ. Үнэхөөрөөшье нэмжээ үргэн дайда дээрэ бадаран задаржа байһан толоной шэнжэ, жэгдээр гүйсэдхэгдэһэн ута аялгын жэгүүр дээрэ үргэгдэн, улам тодо, улам дүтэ болоһон мэтээр анхарагдана.

Эстон арадай «Калевипоэг» гэжэ туужын үгэнүүд дээрэ композитор В. Капп гэгшын бэшэһэн дуун олон янзын хоолойгоор, жэгтэй түргэн һэлгэсэлдэһэн гүйсэдхэлгөөрөө харагшадта һайшаагдаба.

...Загаһашадай онгосонууд далайн нюруугаар зартагай зомгоол шэнгеэр нэшэгдэнэ. Эндэ, эрьеһээ, онгосонуудые тооложо, энэрхы сэдьхэлээр эхэнэр зогсоно. «Һанаагаа зобожо, сэдьхэлээ бү хүмэрюулэ. Хүлеэһэн хүнэйнгээ шуурганһаа хүсэтэйе халуухан сэдьхэлээ бү мартыш»,— гэһэн эстон арадай поэт Ю. Смуулай үгэ дээрэ Т. Эрнесаксын «Долгинууд бодоно» гэһэн дуун мүн лэ далайн шуурган мэтэ хүсэтэйгөөр, аялга нугалбариингаа олон һайхан шэнжэтэйгээр зэдэлбэ. Тэрэшэлэн «Түрэл нютагтаа» гэһэн дуун «энэ дэлхэймнай жама ёһон, үхибүүн наһанай хүсэл һанаанһаа яаһан ондооб» гэһэн удхаар, уянгата аялгы... ошоһон гүйсэдхэлг... сэжэ, халуун альга ... угтагдана.

Арадайнгаа үгэну... эстон композиторну... шэһэн «Һарата һүни»... гэхэ мэтын дуунууд... ран, эрхэ сүлөөтэ ... хай һонин удхатай... хан гүйсэдхэлгэтэйшэ...

Концертын хоёрдо... раммада СССР-эй ... дуунууд олоор шагна... дэ түрүүлэн С. Тулико... дуратай, Эхэ орон... дуун ирагуу жабхал... гүйсэдхэгдэбэ.

Тэрэшэлэн ород ... раин, грузин болон ... тыш болон мордва ... мүн революционно ... «Арюун Байгал, ал... лай», граждан дай... «Хада уулаар, хангай ... гэхэ мэтэ дуунууд эн... юрэ бусын орёо шад... сэдхэлгөөр шагнагша... нирхуулжа, удаан ү... альга ташалгаар, ба... гүүдээр үдэшэгдөө.

Арадайнгаа гүн со... мажа, тус коллективэ... хэһэн үргэн нугын ... сэгүүд мэтэ уян һайх... бүриин дуунууд хилын... дурдабал: Финлянди... дахин, Венгридэ, П... Чехословакида, ГДР-... нида, Югославида, В... зэдэлһэн байна.

Концертын түгэсхэл... дай АССР-эй соёло... стрэй орлогшо Д. Ш... манай республикын ... бүлгэмэй түрүүлэгшын... шо Б. Д. Дондоков... ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэ... рые хүтэлбэрилэгшэ В... няков гэгшэд сценэ д... жа, дууша эстон арад... тэ түлөөлэгшэдые зал... доһон харагшадай ... альга ташалган доро х... амаршалан, республ... Министрнүүдэй Сове... дэлэлэй грамота боло... хаалта бэлэгүүдые б...

Эстониин дуушад ү... шэниинь Улаан-Үдын ... водой «Рассвет» гэжэ ... байшан соо мүн лэ ... үгөөд, БАМ-ай Буряа... стогай Уоян, Кичерэ н... дай, Северобайкальс... ажалшадта зорижо г...

Б. ЖАНЧ...

ҮХИБҮҮДЭЙ ЗУРАГУУДАЙ ВЫСТАВКЭ

Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо үхибүүдэй уран бүтээлнүүдэй республиканска выставкэ нээгдэбэ.

Республикын Соёлой министерствын методическа кабинедэй болон Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэһэн тус выставкэ «Эхэ ороноо магтан дууланаб» гэһэн ниитэ нэрэтэй юм.

Уһан, тоһон шэрээр зураһан, мүн графическа 150 зураг, гар урлалай 80 бүтээл тэндэ дэлгэгдээ. П. Постышевой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй городской байшангай, Железнодорожно районой Пионернүүдэй байшангай, уран зурагай городской һургуулиин, искусствын 7-дохи, 8-дахи һургуулинуудай, Хяагта ба Гусиноозерск хотонуудай, Хаамины, Баргажанай, Хойто-Байгалай районуудай эдир урашуулай бүтээлнүүдээр выставкэ бүридхүүлэгдэһэн байна.

Выставкэ нээлгын баяр ёһололдо Буряадай АССР-эй соёлой министрэй орлогшо Д. Ш. Яхунаев, ВЛКСМ-эй обкомой ... гые даагша А. Ожигов гэгшэд хабаадалсаа.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. В. Гергесова... зурагай һургуулида һурадаг Таня, Н... гэжэ басагадтаяа выставкын зал со...

Авторай ф...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, юрын зүү зэбсэгүүдые хорооxо программатайгаар НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдтэ, Европын бүхы оронуудта хандаһан Хандалга», «Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй коммюнике»—ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна комитедүүдэй пленумүүд дээрэ». «Үбһэ хуряалгын урдаханa» — П. Натаевай статья. «XII табан жэл: хурдадхалгын замаар». «Элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэдэ онсо анхарал»— Г. Соловьевой статья. «Эзэн янзаар хандаха» — бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй коммюникейн» түгэсхэл. Академик Велихов: «Манда ядерна элшэ хүсэн хэрэгтэй, зүгөөр тэрэ аюулгүй байха ёһотой» — статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Республикын, хүдөөгэй спортивна нэгэдэхи нааданууд». «ЛВРЗ-гэй халуун хаһаhaa» — А. Гармаевай статья. ТАСС-ай, АПН-эй материалнуудай суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 — «Эб найрамдал ба залуушуул». 10.25—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Бразилиин ба Хойто Ирландиин суглуулагдамал командануд. 11.50 — «Мираж». 3-дахи сери. 12.55— Шэнэ һонин (13.00—хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — «Ород хэлэн». 16.45 — «Бронзовая птица» — 3-дахи сери. 17.55 — «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай».

Улаан-Үдэ. 18.25 — Шэнэ һонин (буряадаар). 18.40—«Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар). 19.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.55 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 20.25 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. Бразилиин ба Хойто Ирландиин суглуулагдамал командануд. 22.00 — «Время». 22.35—«Право на выстрел» — уран һайханай фильм. 23.55 — Баримтата фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.45—һайн дуратанай буулгаһан фильмүүдэй республиканска фестиваль.

Москва. 18.25—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 18.55 ... Чайковскиин нэрэмжэ... хоорондын VIII ко... 19.10—«Хани харилсаа»...

Улаан-Үдэ. 19.40—«... уулзалга». Д. Базарова... даар). 20.10 — Научно... ческа конференциhэ... жуулга. 20.50 — Ех... мультфильм.

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» — Михаил Ботвинник... 21.45 — Богони концер... — «Время». 22.35 — ... арадай артист А. Папа... хай дамжуулга.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-02439. Заказ № 137. Индекс 04609